Мустақиллик, Тинчлик, Ҳамкорлик

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамасининг газетаси

8 МАЙ, ШАНБА

№ 89 (594). 1993 йил.

Сотувда эркин нархда.

ЎЗБЕКИСТОН МАНФААТИ ҲАР ҚАНДАЙ ШАХСИЙ МАНФААТДАН БАЛАНДДИР. ВАТАНГА ХИЗМАТКОР БЎЛАЙЛИК. НАҚАДАР БУЮК ЗАМОНДА ЯШАЁТГАНИМИЗНИ УНУТМАЙЛИК!

УН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ УН ИККИНЧИ СЕССИЯСИ ҲАҚИДА

АХБОРОТ

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессияси 7 май куни Тошкентда ўз ишини давом эттирди. Мажлисни Олий Кенгаш раиси Ш. Йўлдошев бошқарди.

Миллий банк раиси Р. Азимов «Валютани тартибга солиш тўғрисида» Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси хусусида сўзга чиқди.

Бош вазир ўринбосари Б. Ҳамидов «Маҳаллий солиқлар ва йиғимлар тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси ҳақида» маъруза қилди.

Саноат, қурилиш ва аҳолига хизмат кўрсатиш масалалари комитетининг раиси Ф. Нажмиддинов давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида, «Маҳсулот белгилари ва хизмат кўрсатиш белгилари тўғрисида», «Ўзбекистон Республикасидаги корхоналар тўғрисида»ги қонунга қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиш ҳақида»ги қонунлар лойиҳалари юзасидан маъруза қилди.

Олий Кенгаш Раисининг ўринбосари Э. Халилов маърузаси юзасидан давлат сирларини сақлаш ҳамда айрим қонун ҳужжатларига қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиш ҳақидаги қонун лойиҳалари муҳокама қилинди.

Депутатлар иқтисодий ислоҳот, бюджет сиёсати ва маҳаллий ўзини-ўзи бошқариш комитетининг раиси Э. Хўжаев маърузаси юзасидан қонунлар лойиҳаларини кўриб чиқдилар. Бу лойиҳалар Ўзбекистон Республикаси билан халқаро молия ташкилотлари ўртасидаги халқаро заём ва кафолатли шартномалар ҳамда битимларни ратификация ва денонсация қилишга, мулкчилик, давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш, тадбиркорлик, иш билан таъминлаш, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар, Ўзбекистон Республикасида банклар ва банк фаолияти ҳақидаги қонунларга қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиш, шунингдек давлатлар ва хорижий шахслар ўртасидаги инвестиция низоларини ҳал қилиш тартиби тўғрисидаги конвенцияга қўшилиш ҳақидаги қонунларга тааллуқли эди.

Деҳқончилик-саноат мажмуи ва сув хўжалиги комитетининг раиси Ш. Мирзаевнинг маърузаси юзасидан «Ер тўғрисида»ги қонунга ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш тўғрисидаги қонун лойиҳаси кўриб чиқилди.

Транспорт, йўл хўжалиги, алоқа ва информатика комитетининг раиси Ғ. Захриддинов ҳаво кодекси лойиҳаси, халқаро фуқаро авиацияси конвенциясига тузатишларни тасдиқлаш, ҳамма турдаги транспорт йўловчиларининг давлат мажбурий шахсий суғуртаси, жамиятни ахборотлаштириш қонунлари лойиҳалари тўғрисида маъруза қилди.

(Давоми 2-бетда).

Ислом КАРИМОВ:

ЯНГИ ВАЛЮТАГА ЎТИШ ИНҚИЛОБ БИЛАН БАРОБАРДИР

Ўзбекистон Олий Кенгаши ўн иккинчи сессиясида республиканн ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришнинг муҳим масалалари муҳокама қилинди. Шулардан бири «Ўзбекистон Республикасининг пул тизими тўғрисида»ги қонун лойиҳасидир. Республика Президенти мазкур масала юзасидан нутқ сўзлади.

Ҳурматли депутатлар! Сессия кун тартибидаги масалалар сирасида «Ўзбекистон Республикасининг пул тизими тўғрисида»ги қонун лойиҳаси алоҳида аҳамиятга эгадир. Шу боисдан ҳам мен мустақил республиканинг Президенти сифатида бу масалага ўз муносабатимни билдиришни истардим.

Биз мустақил давлат бўлдик. Лекин ҳар соҳада мукаммал мустақиллик даражасига етдикми, деган савол туғилади. Биз ҳозирча сиёсий мустақилликка эришдик. Мустақилликнинг иқтисодий асосларини эса бир кунда яратиб бўлмайди. Иқтисодий мустақилликка эришиш учун, аввал амбор, хомашё базаларимизни, саноатимизни, қазилма бойликларимизни, мавжуд салоҳиятимизни ишга солишимиз керак. Токи халқ хўжалигимиз мустақил тарзда узлуксиз ишлай олсин. Ҳозирги пайтда биз ана шу мақсад учун замин яратишимиз керак. Чунки собиқ иттифоқ таркибида бўлганимизда биз

(Давоми 2-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг қарори

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИ И. А. КАРИМОВНИНГ ҲОЗИРГИ ВАЗИЯТ ТЎҒРИСИДАГИ АХБОРОТИ ҲАҚИДА

Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримовнинг ҳозирги вазият тўғрисидаги ахборотини эшитиб, Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши **қарор қилади:**

1. Давлат суверинитетини ва унинг иқтисодий мустақиллигини мустаҳкамлаш, халқ хўжалигини бозор муносабатларига босқичма-босқич ўтказиш, минтақада барқарорликни ва фуқаролар тинч-тотувлигини мустаҳкамлаш, мустақил Ўзбекистоннинг халқаро нуфузини ошириш ва унинг жаҳон ҳамжамияти томонидан кенг эътироф этилиши юзасидан республикада амалга оширилаётган ички ва ташқи сиёсат тўлалигича маъқуллансин ва қўллаб-қувватлансин.

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгашининг раиси, вилоятлар, шаҳарлар ва туманларнинг ҳокимлари Ўзбекистон республикаси Президенти И. А. Каримовнинг мавжуд қийинчиликларни бартараф этиш ва иқтисодиётни барқарорлаштириш, аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартиботни мустаҳкамлаш, кўпмиллатли Ўзбекистоннинг барча фуқаролари тенг ҳуқуқлилигини таъминлашга қаратилган йўлини ҳаётга оғишмай татбиқ этсинлар.

2. Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг раёсати, қўмиталари ва комиссиялари, Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари амалга оширилаётган ислоҳотларни ҳуқуқий жиҳатдан таъминлаш, Ўзбекистоннинг сиёсий ва иқтисодий мустақиллигини янада мустаҳкамлаш, бошқа мамлакатлар билан парламентлараро алоқаларни ривожлантириш бўйича ишларни қатъият билан давом эттирсинлар.

3. Маҳаллий давлат ҳокимияти органлари, республика Прокуратураси, Ички ишлар вазирлиги, миллий хавфсизлик хизмати, Давлат божхона қўмитаси, Адлия вазирлиги, суд органлари жиноятчиликка, айниқса унинг уюшган шаклларига қарши курашни қаттиққўллик билан олиб борсинлар.

Асосий куч-ғайрат ниқобланган йирик ўғриликларга, порахўрликларга барҳам бериш ва уларни фош этишга, аҳолининг осойишталигини ва тинч турмушини муҳофаза қилишга қаратилсин. Қонунийликка, фуқароларнинг ҳуқуқларига қаттиқ риоя этилиши таъминланиши юзасидан собитқадамлиқ билан иш олиб борилсин. Бунда ана шу ишга республикада амалга оширилаётган ислоҳотларнинг энг муҳим йўналишларидан бири сифатида қаралсин. Қонунийлик бузилишининг ҳар бир ҳолига моҳият жиҳатидан жиддий баҳо берилсин, ғайриҳуқуқий ҳатти-ҳаракатларга йўл қўяётган шахслар қаттиқ жазолансин. Қонунга хилоф ҳатти-ҳаракатларнинг очилган ҳоллари, ижтимоий адолат принциплари бузилишлари кенг кўламда ошкор қилинсин.

4. Миллий ахборот агентлиги, давлат телевидение ва радиоэшиттириш компанияси, рўзнома ва ойномаларнинг таҳририятлари, бошқа оммавий ахборот воситалари Ўзбекистон Республикаси Президенти И. А. Каримов, Олий Кенгаш амалга ошираётган йўлни меҳнаткашларга тушунтириш юзасидан режали ва аниқ мақсадни кўзлаб иш олиб борсинлар, ана шу ишнинг аниқ натижаларини кенг тарғиб қилсинлар.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг Раиси Ш. ЙЎЛДОШЕВ.

Тошкент шаҳри, 1998 йил 6 май.

УЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАМЛАКАТИМИЗ ХАЛҚИ ВА БАРЧА ВАТАНДОШЛАРГА

МУРОЖААТИ

Азиз ва қадрли юртдошларимиз!

Жаҳоннинг турли қитъаларида яшовчи, ота Туркистон тупроғига тақдири туташ жигарбандларимиз, биродарларимиз!

Мустақил Ўзбекистон ўзининг ҳақиқий тараққиёт ва ривожланиш йўлига кираётган тарихий кунларда сиз, меҳнаткаш халқимиз, қўли гул, юраги покиза азиз ҳамюртларимизга чексиз меҳр ва ишонч билан мурожаат қиламиз.

Сиз — она юрт истиқлолини, ҳурриятимизни кўзда севинч ёшлари, қалбда буюк ифтихор туйғулари билан кутиб олган муҳтарам ватандошларимизга мурожаат қиламиз.

Замон ўзбек халқининг ҳозирги авлоди зиммасига улуғ, жаҳоний вазифа юклади. Бу — аждодларимиз армони, дунёга келажак наслларнинг ҳам тилаги бўлган истиқлолни асраб-авайлаш, она юртимизнинг буюк келажаги пойдеворини қўймоқ бурчидир. Уни адо этувчилар мутелик туйғуларидан ҳоли бўлган, виждони уйғоқ, озодлик шамолига кўксини кенг очган жасур инсонлар бўлмоқлари лозим.

Биз узоқ вақт забунлик шароитида яшадик. Миллий ғуруримиз, тилимиз, динимиз, қадриятларимиз оёқости қилинган замонларни кўрдик. Юрагида она юрт меҳри ва халқ дарди бўлган инсон у замонларга қайтишни истамайди.

Кечагина Ўзбекистон табиатини хароб қилиб, халқни пахта қулига айлантирган, боз устига туҳмат ва бўҳтонлар ёғдирган кимсалар яна «қизил империя»ни соғиниб қолдилар, собиқ иттифоқни тиклаш ҳаракатига тушиб қолдилар. Ўз орамизда ҳам қадрига эмас, қорнига йиғловчилар, бир замон қаттол тузум паноҳида эл нонини туя қилиб ўрганган кимсалар эски замонни қўмсаётган бўлсалар ажаб эмас. Уларга жавобан биз халқ танлаган Президентимиз Ислом Каримов сўзларини такрорлаб: «Барча кўприклар ёқиб ташланган, энди ортга қайтиш йўқ!» деб айтамиз.

Халқимизда «Кемага тушганнинг жони бир» деган ҳикмат бор. Биз ким бўлишимиз, қайси миллат вакили бўлишимиздан қатъи назар, ягона кемамиз Ўзбекистондир. Бамисоли занжир халқалари каби тақдиримиз туташиб кетган. Бизнинг мақсад бирлигимиз, иш бирлигимиз бугун ҳар қачонгидан ҳам кўра муҳим ва зарур. Зеро, биз бир яратганга банда, бир ватанга фарзандмиз.

Ҳар қандай юрт моддий бойликлари билангина эмас, аввало, етук инсонлари билан қудратли ҳисобланади. Ҳар қандай жамият ҳам даставвал маънавий юксаклиги билан эътиборлидир. Иймон-эътиқоди бутун, кўксида эл ғурури бор инсоннинг қалбида қийинчиликларга бардош берадиган маънавият гавҳари бўлади. Бу гавҳар уйларни зилзиладан асровчи пўлат камар каби инсонни ичдан бақувват қилиб, ижтимоий силкинишлар вақтида ботиний мувозанатни сақлаб туради. Бизнинг шундай гавҳаримиз, маҳкам

(Давоми 2-бетда).

ҒАЛАБА БАЙРАМИНГИЗ МУБОРАК БЎЛСИН!

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ УРУШ ВА МЕҲНАТ ФАХРИЙЛАРИГА, ЎЗБЕКИСТОН ФУҚАРОЛАРИГА

ТАБРИК

**Муҳтарам отахонлар ва онахонлар!
Азиз ватандошлар!**

Барчангизни Ғалаба куни — 9 май байрами муносабати билан чин дилдан қутлайман.

Бугун инсониятни фашизм балосидан ҳалос этиш йўлида жонини қурбон қилган юртдошларимизнинг сўнмас хотираси олдида бош эгамиз. Ғалаба кунларини яқинлаштиришга, жаҳонни фашизм асоратидан қутқаришга улкан ҳисса қўшган отахонларимизга, онахонларимизга минг бор таъзим қиламиз.

Ботир оталаримизнинг бу урушдаги ўлмас жасорати, шак-шубҳасиз, ўсиб келаётган ёш авлодни мустақил Ўзбекистоннинг муносиб фарзандлари, истиқлолимизнинг шавкатли ҳимоячилари қилиб тарбиялашда улуғ мактаб бўлғусидир.

Жангларда жон олиб, жон берган оталаримиз, фронт ортида заҳмат чеккан юртдошларимиз, уруш йиллари қорахат олган хонадон бекалари, бедарак кетган фарзандлари йўлига ҳали-ҳануз илҳақ кўз тикиб ўтирган муштипар онажонларимиз эл-юрт осойишталиги нима эканини ҳаммадан кўра яхшироқ биладилар. Озодликни, айни кунларда мутлақо янгича мазмун касб этган буюк ватан тушунчасини теранроқ ҳис этадилар.

Уруш ва меҳнат фахрийларининг ҳар куни, эл-юртимиз тинч бўлсин, деб дуога қўл очаётганлари сабаби ҳам шунда. Улар эл-юрт осойишталиги ва тинчлигини таъминлаш, миллий мустақиллигимизни мустаҳкамлаш, миллий ғурурни юксалтириш, қадриятларимизни қайта тиклаш бобида бошқаларга ўрнак бўлишмоқда.

Отахонларимиз шижоати ва қаҳрамонликлари республикамиз истиқлолининг бугунги посбонларига ибрат бўлсин, хизматларига мадад берсин. Ўтган авлодларимизнинг жанговар тарихи ёшларимизни ватанпарварлик руҳида тарбиялашда асосий омиллардан бири бўлиб қолиши керак.

Ҳурматли фахрийларимиз!

Биз танлаган йўл ҳақ ва ҳақиқат йўлидир. Мавжуд қийинчиликларнинг муваққатлигига ишонамиз. Бизнинг орзуимиз — нурафшон кунларга сизлар билан бирга етишишдир. Жумҳуриятимиз мустақиллиги халқимиз фаровонлигига хизмат қилиши шубҳасиз.

Сизларга сиҳат-саломатлик, узоқ умр, эл-юртимизга ҳамжиҳатлик ва осойишталик тилаб қоламан.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ПРЕЗИДЕНТИНИНГ ФАРМОНИ

СОБИҚ ССР ИТТИФОҚИНИНГ МУКОФОТЛАР ҲАҚИДАГИ ҚОНУНИДА БЕЛГИЛАНГАН ҲУҚУҚ ВА БУРЧЛАРНИ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ФУҚАРОЛАРИДА САҚЛАБ ҚОЛИШ ТЎҒРИСИДА

Ўзбекистон Республикаси фуқароларининг иккинчи жаҳон уруши йилларидаги, республика иқтисодини, фани ва маданиятини юксалтиришдаги, халқлар ўртасида тинчлик, дўстлик ва ҳамкорликни мустаҳкамлашдаги хизматларини эътироф этиб, **қарор қиламан:**

1. Собиқ ССР Иттифоқининг давлат мукофотларига сазовор бўлган иккинчи жаҳон уруши қатнашчиларида, Ўзбекистон Республикаси халқ хўжалигининг ходимлари ва бошқа фуқароларида илгари мукофотлар ҳақидаги қонунда кўзда тутилган ҳуқуқ ва бурчлар сақлаб қолинсин.

2. Фармон имзоланган пайтдан бошлаб кучга киради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти И. КАРИМОВ.

Тошкент шаҳри, 1993 йил 7 май.

Ғалаба кунига бағишланган мақолалар билан газетанинг учинчи саҳифасида танишасиз.

ЯНГИ ВАЛЮТАГА ЎТИШ ИНҚИЛОБ БИЛАН БАРОБАРДИР

(Давоми. Боши 1-бетда).

яхлит катта халқ хўжалигининг бир бўлаги эдик. Лекин республиканинг ўз ўрни, ҳиссаси сезилиб турарди, миллий даромад ҳосил қилиш борасида ҳиссамиз тахминан 6 фоизни ташкил қилар эди. Собиқ иттифоқ таркибида бўлган давлатларнинг халқ хўжалиги шу даражада чамбарчас боғланиб кетганки, ҳозирги кунда уларни бир кунда узиб қўйиш ёки мустақил, алоҳида ишлашини таъминлаш мумкин эмас. Гарчанд мустақил бўлганимизга эндигина икки йил тўлаётган бўлса-да, ишлаб чиқаришда, қазилма бойликлардан фойдаланишда, хом ашё базасини мустаҳкамлашда ва ташқи иқтисодда унча-мунча ютуқларга эришдик. Лекин биз иқтисодий соҳанинг кўп тармоқларида ҳар томонлама Россияга боғлиқ бўлганимизни яна такрорлаб ўтишга тўғри келади.

Бунга мисоллар жуда кўп. Биргина ёнилғи-энергетика ресурслари масаласини олайлик. Гап фақат бензин ёки керосин устида эмас. Агар биз алоқамизнинг шу қиррасини узиб қўйсак, оқибатда нима бўлишини бир ўйлаб кўрайлик: трактор заводимизда ишлаб чиқариш тўхтайди, авиация заводида яратилган янги самолётларимиз учолмай қолади ва ҳоказо. Мана, биргина соҳада алоқаларнинг узилиши оқибатида келиб чиқадиган муаммолар!

Ўзбекистоннинг ҳозирги таъминотига шу нуқтаи назардан баҳо берадиган бўлсак, ташиб келтириладиган молларнинг 60—65 фоизи Россия билан боғлиқдир. Булар нималардан иборат эканини такрорлаб ўтишимнинг ҳожати бўлмаса керак. Саноат, ишлаб чиқариш соҳасида, қишлоқ хўжалигида ишлайдиган одамларимиз, мутахассислар ҳам, колхоз раислари ҳам, хўжалик раҳбарлари ҳам буни жуда яхши тушунишади. Бир кун узилиш бўлса, бунинг таъсири ҳамма жойда — хўжаликларимизда, оддий фуқаролар дастурхонида яққол сезилади. Холбуки, мустақил давлат бошқа давлатлардан айри тарзда иқтисодий ҳур бўлиши учун ўз пулига, ўзининг миллий валютасига эга бўлмоғи керак. Бу — иқтисодий мустақилликнинг асосий шартларидан биридир.

Валютамиз тўғрисида жуда кўп мунозаралар бўлмоқда — олдинги сессиямизда ҳам шу залда бу масала бўйича ўзаро фикр алмашиб олган эдик. Бугунги кунга келиб нега яна шу мавзу кун тартибига чиқарилди? Ўзбекистонни таъминот масаласида ипсиз боғлаб қўйишга уринишлар давом этаверар экан, ўзимизнинг валютамизни муомалага чиқаришга, албатта, эҳтиёж бўлади. Воқеаларнинг ривожи ҳаммамизни шунга даъват этмоқда. Россияда пулнинг қадрсизланишини бир кузатиб кўринг: бугун 800—900 сўмнинг қадри — 1 доллар. Эртага бу нисбат бирга — минг бўлиши аниқ. Россия рублининг қадри кун сайин янада пасайиши муқаррардир. Россияда 25 апрелда ўтказилган референдум пайтидаги сиёсий курашларда жуда катта ваъдалар берилди ва шу ваъдаларни бажариш учун ҳеч қандай товар билан таъминланмаган тахминан икки ярим триллион рубл оборотга ташланди. Буларни пул эмас, қуруқ қоғоз дейиш мумкин. Референдумдаги мусобақа халққа ана шуни олиб келди. Ана энди ақлни пешлаб ўйлаб кўрайлик: рубл зонасидаги ҳар қайси давлат мол билан таъминланмаган пулни сочаверса, нима бўлади? Пулнинг қадри, қиймати қандай бўлади? Кеча агар бирон молнинг пулга нисбати бир сўмга тўғри келган бўлса, биз эртага яна мол билан таъминланмаган 2 сўмни муомалага чиқарсак, шу молнинг пулга нисбати 3 сўмга тўғри келмайдими? Бу — оддий ҳақиқат-ку. Шу жиҳатдан Россиянинг аҳволи жуда оғир, рублнинг қадри эса ундан ҳам мушкулроқ. Шу нуқтаи назардан қараганда, Ўзбекистон ўзининг миллий валютасига ўтиши керак. Бу масалада биз кўп бош қотирдик. Очиғини айтсам, бир йилдан бери бу масала билан шуғулланяпмиз. Дунёдаги энг йирик, нуфузли банклар, етук мутахассисларни таклиф этиб, шу соҳада тайёргарлик кўряпмиз. Бу сир эмас. Ҳозир барча вилоятларимизнинг банкларида чет элда тайёрлатиб келинган миллий валюта сақланмоқда Биз пулимизни «сўм» деб атаймиз. Бу ҳеч кимга сир эмас. Бу масалада биз катта тайёргарлик кўрганмиз, ўз пулимизни чиқаришга шаймиз. — Бу масаланинг бир томони.

Лекин масаланинг ана шу жиҳати амалга оширилиши иккинчи муаммони келтириб чиқаради. Биз пулимизни муомалага чиқардик, дейлик. Хўш, унинг оқибати, тақдири нима бўлади? Бу кишини ташвишга соладиган оғир саволдир. Яна такрорлайман: истиқлолимизни мустаҳкамлаш, уни барқарор иқтисодий йўлга солишимиз учун албатта миллий пулимизни чиқаришимиз керак. Лекин оқибати нима бўлади? Ўзаро ҳисоб-китобларимиз қандай амалга оширилади?

Янги пулимизнинг муомалага чиқарилиши яна бир муаммони кўндаланг қилиб қўяди. Аввало, биз чет мамлакатлар билан муносабатларимизни қайта кўриб чиқишимизга тўғри келади. Бундан ташқари, тағин ўйлаб кўрадиган жиҳатлар пайдо бўлади, яъни биз республикадан ташқарига чиқарадиган ва республикага ташқаридан ташиб келтириладиган молларнинг мувозанати, нисбати қандай бўлади? Биз ташқарига чиқарадиган молнинг ҳажми кўпроқ бўладими ёки олиб кириладиганими? Агар биз шу нисбатни ҳисобга олмасак, эртага нима бўлади? Хўп, пулни чиқардик дейлик. Унда бизнинг сўмимизга ташқаридан ким мол сотади? Россияга, Украинага, Беларусга, бошқа давлатларга Ўзбекистоннинг сўми керак эмас. Туркманистон ёки Қозоғистонга ҳам бизнинг сўмимиз керак эмас. Айтмоқчи бўлган фикрим шундан иборатки, бизлар четга, қўшни давлатларга сотадиган мол нисбати қанча кўп бўлса, бизда чет элларнинг валютаси — у сўм бўладими, рубл бўладими, карбованец бўладими, шунча кўп бўлади. Бу валюталар хазинамизда доим бўлиб туриши керак. Шунда биз хоҳлаган пайтимизда уларнинг молини ўз пулларига сотиб олишимиз мумкин. Шундай даражага эришсак, шунга шароит туғдириб берсаккина, ўз пулимизга ўтишимиз мумкин. Бошқа йўли йўқ. Агар шуни қилмасак, боя айтилган қийинчиликлар келиб чиқади.

Масаланинг яна бир нозик жиҳати хусусида икки оғиз сўз. Бизнинг чел эл валюта жамғармамиз бақувват бўлиши керак. Шундай жамғармага эга бўлишимиз керкки, хоҳлаган вақтда — маркагами, доллargами, фунт-стерлинггами истаган нарсамизни сотиб олиш учун қурбимиз етсин. Бунга нималар эвазига эришиш мумкин? Тўғри, осонгина йўлни танлашимиз мумкин: четга фақат пахта ёки бошқа маҳсулотларимизни сотиб, эвазига шундай валюталарга эга бўламиз. Аввалги сессиялардан бирида айтган эдим: Ўзбекистоннинг экспорт имкониятини кучайтирмасак, Ўзбекистоннинг хомашёсини эмас, тайёр маҳсулотни четга сотмасак, бизга валюта келмайди деб. Ўзингиз бир ўйлаб кўринг: қачонгача пахта сотамиз? Қачонгача олтин сотамиз? Ахир бунақада биз бола-чақаларимиз учун мерос қолдириш ўрнига келажак авлодга нисбатан хиёнат қилган бўламиз. Буни мардона тан олишимиз керак. Пахтани ўзимизда тайёр маҳсулотга айлантириб, одамларимизни иш билан таъминлаб, ишлаб чиқарган маҳсулотимизни четга қимматроққа сотиб, иқтисодиётимизни кучайтирибгина юксак тараққий топган давлатлар қаторига қўшилишимиз мумкин. Агар шундай қилмасак, валютанинг келиши фақатгина, ҳали айтганимдек, осон, лекин нотўғри йўл билан қўлга киритилиши мумкин. Яна такрорлайман: бу нафақат келажак авлод учун, балки бугунги кунимиз, ҳозирги авлодимиз учун ҳам нобоп йўлдир.

Яна республикага четдан ташиб келтирилаётган маҳсулотлар хусусидаги масалага қайтмоқчиман. Ўзбекистонга Россиядан 10 миллион тонна нефть маҳсулотлари ташиб келтирилади. Чунки нефть маҳсулотларимиз етишмайди. Иккинчи манбамиз — Туркманистон. Ўзимизнинг қардош, жондош Туркманистонда имконият кўпроқ бўлса, шу ердан олиб келамиз, деган ниятда у ерга бориб шартномалар туздик. Лекин Туркманистоннинг нефти ўзига базўр етяпти. Биз улардан мўлжалдаги нефтни оляпмиз. Лекин Россия нефть маҳсулоти масаласида бизни ипсиз боғлаб турибди. Бундан депутатларимиз албатта бохабор бўлишлари лозим. Савол туғилиши мумкин: бошқа республикаларга мурожаат этиш яхшироқ эмасми?

Келинг, Украинанинг тақдирини олайлик. Украинанинг эҳтиёжи учун 50 миллион тонна нефть керак. 1993 йилда Россия Украинага 12 миллион тоннагина нефть беришни ваъда қилмоқда. Украинанинг ўзи оғир аҳволда. Карбованецнинг қадри тушаётганининг асосий сабабларидан бири ҳам шу.

Яқинда Украина Министрлар Советининг Раиси Кучма Форс кўрфазига, араб мамлакатларига ҳам бориб келди — Украина четдан нефть келтириши учун денгиз йўлига эга. Нефтни денгиз орқали олиб келганда ҳам маҳсулотни кемалардан цистерналарга қуйиб олиш учун турли эстакадалар қуриш керак экан. Бу эса қўшимча миллиард-миллиард маблағ сарфланишини талаб қилади. Бу масалани ҳал этмас экан, Украина Россияга шунча кўп илтимос қилишга мажбур бўлади. Хулоса шуки, Украинага ҳозир фақат Россиядан нефть олиш фойдали. Яна бир марта такрорлайман: темирйўл, денгиз йўли борасида Украинанинг шароити бизникидан анча афзал. Мен доим айтаман: Ўзбекистоннинг энг заиф жойи — коммуникация. Шу жиҳатдан биз фақатгина шимолга чиқишимиз мумкин. Худо кўрсатмасин, шимолга чиқадиган йўлимизни кимдир ёпиб қўйса! Унда дардимизни кимга айтамиз? Мен бу масалага алоҳида эътибор қилаётганимнинг сабаби нимада? Бу масаланинг моҳиятини, сиёсий-иқтисодий жиҳатларини чуқур ўрганишимиз керак. Агар кимдир бу ташвишлардан холи бўлса, образли қилиб айтганда, ҳозир ухлаётган, уйқуда бўлса, менинг бу ташвишим уни йўлда ҳам, уйда ҳам, тушида ҳам тинч қўймасин. Оғир гап бўлса ҳам айтишим керак: ватанпарварлик тушунчаси ана шунақа масалаларни ҳал этиш орқалигина инсон онгига киради. Ёқилғи масаласида биз мутлақо мустақил бўлишимиз учун камида икки йил керак. Биз Қашқадарёдаги Кўкюмалоқ конини ишга солиш учун чет эллардан мутахассис чақиряпмиз. Уларнинг сармояларини ишлатяпмиз. Бугун ҳам Швейцария банкининг раҳбарларини таклиф этганмиз. Улар билан учрашув чоғида Кўкюмалоқ конини ишга солишимиз учун чет эл сармояси масаласи кўрилади.

Мингбулоқ кони ҳам доим диққат марказимизда. Беш ярим километр чуқурликда жойлашган, бизни қувонтирган битта фаввbooрани ишга тушириш учун бир ярим йил керак экан. Мингбулоқ бизга Оллоҳ берган неъматдир. Лекин уни ишга солишимиз керак. Бунинг учун вақт, сармоя зарур — чет мамлакатларнинг кўмаги зарур.

Озиқ-овқат масаласининг муҳимлиги нефть муаммосидан кам эмас. Ҳаммангизга маълумки, буғдой, ғалла маҳсулотларини четдан олиб келяпмиз. Бу масалаларни ҳал қилиб олишимиз учун ҳам камида бир-икки йил керак. 1993 йилда суғориладиган сувли ерларга кўпроқ ғалла экдик. Ахир, қачонгача ғаллани четдан олиб келамиз? Бу ҳозир олти ярим миллион тоннага тенг. Мустақил давлат жуда бўлмаса шу масалада ўз таъминотини ҳал этиши керак. Биз ҳозирча бу масалада заифмиз. Бизнинг йўлимизни тўсмоқчи бўлганлар айни шу масалада ипсиз боғлаб қўйиши мумкин. Унда мустақиллик қуруқ гапга айланиб қолади. Истиқлолимиз ҳам ана шу ғовга тақалиб қолади. Эзгу ниятларимизга эришиш учун мана шу ғовларни енгиб ўтишимиз керак.

Агар биз иқтисоддаги йўлимизни бироз ўзгартириб, фақат тайёр маҳсулотни сотишга зўр бериб, уни дунё бозорига чиқармасак, иқтисодий мустақилликка эриша олмаймиз. Бир вақтлар раҳматли Турғут Ўзол жаноблари 1983 йили Туркиянинг иқтисодиётини ривожлантириш масаласи кўрилаётганда, Туркиянинг келажагини ўйласак, агар унинг экспорт масаласи ечилмаса, Туркиянинг келажаги йўқ, деган эди. Бизлар ҳам масалага шу йўсинда қарашимиз керак. Агар Ўзбекистон тамғаси қўйилган маҳсулотлар дунё бозорида пайдо бўлиб, энг зўр моллар билан рақобат қила оладиган даражага эришилса, бу — бизнинг келажак авлод олдидаги қарзимиз бажарилгани ва катта ютуқларга очиб берган йўлимиз бўлади.

Боя шимолга дарвоза борлиги тўғрисида гапирдик. Жанубга ҳам дарвоза очишимиз керак. Афғонистон орқали Покистонга боришимиз керак — Ҳинд океанига чиқишимиз керак. Эрон орқали Туркияга, Форс кўрфазига чиқишимиз керак. Хитой орқали Шарқ билан алоқа боғлашимиз лозим. Шу тарзда коммуникацияларимизни йўлга қўйиб олганимиздан кейингина ўзимизни иқтисодий мустақил деб ҳисобласак бўлади.

Россия бизга сувдек, ҳаводек зарур. Унинг имкониятлари, у билан алоқалар керак. Оғир бўлса ҳам, Россия валютасига боғлиқ бўлиб туришга мажбурмиз.

Куни кеча қўшнимиз Қирғизистон ўз валютасига ўтиш тўғрисида қарор қабул қилди. Бу масалада жаҳон валюта фондининг мутахассислари уларга асосий маслаҳатчи бўлдилар. Биз ҳеч қачон ҳеч кимнинг тавсиясига қулоқ солмаганмиз.

Биз, аввалambor, халқ манфаатларини кўзлаб бугунги ҳаётимизни, мустақил йўлимизни танлаб олганмиз ва шу йўлдан бораверамиз. Бизга қуруқ тавсиялар керак эмас. Тақдиримиз ўзимизнинг қўлимизда. Бизга ҳеч ким текинга холисона ёрдамга келмайди. Бизларни тан олгандагина келади. Ҳар бир давлатнинг ўз валютасини жорий этиши — ички сиёсат, албатта. Мен Қирғизистоннинг ички ишларига аралашмоқчи эмасман. Лекин мутахассис сифатида айтмоқчиманки, бу — хомхаёллик билан қилинган иш. Бу фақат Қирғизистон учун эмас, эртага водийда жойлашган вилоятларимизнинг аҳволига ҳамжуда қаттиқ салбий таъсир кўрсатади. Бизлар Қирғизистон билан дўстона алоқалар боғлаш масаласидаги ҳужжатларга ўз муносабатимизни қайта кўриб чиқишга мажбур бўламиз. Чунки Қирғизистоннинг янги пулга ўтиши — мана шу минбардан туриб очиқ айтишим кераки, Ўзбекистон учун рубл интервенцияси бўлади. Бу нима дегани? Бунинг маъноси шуки, уларда бўшаб қолган рубллар республикамизга оқиб келади. Қизилқиядан Қувасойга пулни ўтказиш қийинми? Эртага Фарғона, Наманган, Андижондаги магазинларнинг пештахталари бўшаб қолади. Чунки кечаги пул қоғозга айланиб, улар вабодек Ўзбекистонга ёпирилади. Қоғозни ишлатиш мақсадида улар ҳар қандай йўллар воситасида қўшни давлат бойликларига ёпишадилар. Лекин, минг афсуслар бўлсинки, бизнинг баъзи одамларимиз, савдо ходимларимиз, виждони йўқ кимсалар халқимизнинг ризқ-рўзини ўйламай, ҳамма молни у ёққа чиқаришга тайёр. Билиб қўйинг, ҳар қандай қинғир ишнинг охири вой. Тарихдан мисоллар кўп бунга. Вилоятда ишлайдиган депутатларимиз, масъул одамларимиз шу масалада қаттиқроқ туришлари керак. Ризқ-рўзимизни ўйлашимиз керак, ўртоқлар. Тақдиримизни ўйлашимиз керак, бола-чақаларимизни ўйлашимиз керак. Эртага ана шу рубллар оқиб келишининг олдини олишимиз керак.

Қирғизистон раҳбарияти, Олий Кенгаши, эҳтимол, бу ишни пухта ўйлаб, эзгу мақсадларда амалга ошираётгандир. Бу — уларнинг иши. Ҳеч ким уларнинг йўлини тўсмоқчи эмас. Лекин қондош, жондош қўшнимиз билан оғаларча ҳисоб-китоб қилиб, мана, оғайнилар, биз янги валютага ўтяпмиз, қирғиз валютасига сиз нима дейсиз, деган савол берса, бизлар билан келишиб олса ёмон бўлмасди. Энг ёмон нарса шуки, у ерда — Жалолободда яшаётган ўзбекларимиз, қон-қариндошларимиз қандай аҳволга тушади? Улар қаерда бўлмасин, Конституциямизда ёзилганидек, биз улар учун жавобгармиз. Хулоса шуки, биргина валюта масаласи бир талай муаммоларни келтириб чиқаради. Янги валютага ўтиш — инқилоб билан баробардир.

Демак, тайёргарлик ишларининг ғози ҳам, масъулияти ҳам, жавобгарлиги ҳам шунга яраша бўлиши керак. Ҳар қандай инқилоб эса шошма-шошарликни ёқтирмайди.

УН ИККИНЧИ ЧАҚИРИҚ ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ОЛИЙ КЕНГАШИНИНГ ЎН ИККИНЧИ СЕССИЯСИ ҲАҚИДА

АХБОРОТ

(Давоми. Боши 1-бетда).

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримовнинг таклифига биноан Олий Мажлисининг янги таркиби ва коституциявий суд сайлангунга қадар Конституциявий суд аъзолари вазифасини бажариш Ўзбекистон Республикаси Конституциявий назорат комитетига юклатилди.

Илм-фан ва экология масалалари комитетининг раиси А. Жалилов алоҳида муҳофаза қилинадиган табиий ҳудудлар тўғрисидаги қонун лойиҳаси ҳақида гапирди.

Маданият масалалари ва маданий меросни асраш комитетининг раиси П. Қодиров «Соғлом авлод учун» орденини тасдиқлаш, давлат мукофотларига доир таклифлар, «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган чорвадор» фахрий унвонини тасдиқлаш ҳақида маъруза қилди. Шунингдек у янги алифбони тайёрлашга доир ишларнинг ташкил этилиши ҳақида ахборот берди.

Депутатлар эътиборига тақдим этилган лойиҳалар ноибларнинг мулоҳазалари ҳисобга олиниб маъқулланди ҳамда улар юзасидан тегишли қонунлар ва қарорлар қабул қилинди. Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисидаги қонун дастлабки тарзда қабул қилинди.

Олий Кенгаш Ўзбекистон Республикаси Президентининг фармонларини ва Олий Кенгаш Раёсатининг қарорларини тасдиқлади.

Олий Кенгаш айрим депутатларнинг Ўзбекистон Республикаси халқ депутати ваколатларини ўз зиммаларидан соқит қилиш тўғрисидаги аризаларини кўриб чиқди ва уларнинг илтимосини қондирди.

Соғлиқни сақлаш ва халқ таълими комитетининг раиси Ҳ. Усмонованинг таклифи юзасидан таълим тўғрисидаги қонунга айрим ўзгартишлар ва қўшимчалар киритилди.

Сессияда халқ депутатларининг Ўзбекистон халқига ва ватандошларга мурожаати қабул қилинди.

Ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгашининг ўн иккинчи сессияси шу билан ўз ишини тугаллади.

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИНИНГ МАМЛАКАТИМИЗ ХАЛҚИ ВА БАРЧА ВАТАНДОШЛАРГА

МУРОЖААТИ

(Давоми. Боши 1-бетда).

камаримиз, руҳий пойдеворимиз — ватан муҳаббати, ҳурриятга, истиқлолга садоқатдир. Қалбимизнинг бу тенгсиз бойлигини асрабавайлаш ва келажак авлодларга етказиш муқаддас бурчимиздир.

Куни кеча ҳурматли Президентимиз Ислом Каримовнинг бир гуруҳ таниқли ёзувчилар билан учрашув чоғидаги нутқи ва Олий Кенгашнинг ўн иккинчи сессиясидаги маърузасида бу фикр ўзининг ёрқин ифодасини топди. Юртбошимизнинг халқ дарди, ватан ташвиши билан ёниб айтган сўзлари ҳар бир пок виждонли инсон қалбини ларзага солиши табиийдир. Чунки бу сўзлар ҳар биримизнинг юрак сўзларимиз, халқимизнинг асрий орзулари ўз ифодасини топган бир нидодир. Бу — юз йиллар мобайнида озодликка ва миллий мустақилликка талпиниб келган, буюк ва бетакрор тарихи билан жаҳон тарихи саҳифаларига ёрқин сатрлар битган қадимий, улуғ ва навқирон халқнинг қудратли овозидир.

Вужудида, иймонида ватан ҳисси мукаммал шаклланган инсонгина она юртнинг муносиб фарзанди бўлабилгусидир! Қалбида она юрт туйғуси камолга етган инсон учунгина ватан тўкисдир.

Тақдирини ватан тақдири билан боғлаган азиз ватандошларимиз! Биз сизларга — улуғ боболаримиз каби юраги ҳуррият ишқида ёнган комил ва фозил инсонларга мурожаат қиламиз.

Ватанимизнинг умидли келажаги, халқимизнинг бахт-саодати ва фаровон ҳаёти учун бор ақл-идрок, куч-қувват ва имкониятимизни сафарбар этайлик. Бизга яратганнинг ўзи омад берган, ҳозирги такрорланмас табаррук дамларда, ватан ва миллат тақдири ҳал қилинаётган дамларда сусткашликка йўл қўйиш, четда томошабин бўлиб туриш виждонга хиёнат эканини теран англаб етайлик.

Ёш авлодда она ватан туйғусини шакллантириш, уни камолга етказиш учун қўлимиздан келган барча ишларни қилайлик!

Ватанга юрагида ўти бор, мағрур, жонфидо қарчиғай ўғлонлар керак.

Улуғ инсоний қадриятлар — ҳуррият, мустақиллик, дўстлик, биродарлик барчамизнинг бошимизни қўшсин, бирлаштирсин! Бугунги тарихий кунларда ватан барчамиздан ана шу юксак инсоний фазилатларни кутмоқда.

Бу йўлда барчангизни муқаддас ижодий меҳнатга, яратувчилик ва фидокорлик курашига чақирамиз!

Дунёда адолат, ҳақиқат, эзгулик, ватан туйғуси яшар экан, Ўзбекистон мустақиллиги ва озодлиги мангудир!

Она Ўзбекистонимиз яшасин, юксалсин ва равнақ топаверсин!

ҲАЁТИЙ МАСАЛАЛАРГА АМАЛИЙ ЖАВОБЛАР

«Халқ сўзи» мухбирларининг сессиядан репортажи

Сессиянинг иккинчи куни қонун лойиҳалари муҳокамаси билан бошланди. «Давлат сирларини сақлаш тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикасининг қонуни ана шулар жумласидандир.

Давлатнинг хавфсизлигини сақлаш, халқаро нуфузи, обру-эътибори билан боғлиқ масалалар бор. Қолаверса, радио-техника, космик-техника ҳақидаги маълумотлар, мудофаа имкониятлари билан боғлиқ маълумотлар ошкор қилинмаслиги керак. Ушбу қонун фаолиятнинг барча турларида давлат сирларини сақлашнинг ҳуқуқий асосларини белгилаб беради. Шу масала хусусида маъруза қилган Қонунчилик, қонунийлик ва ҳуқуқ-тартибот масалалари қўмитасининг раиси Эркин Халилов ҳужжатни тайёрлаш жараёни, мазмун-моҳияти тўғрисида батафсил тўхталди. Ноибларни қонун лойиҳаси учун овоз беришга даъват этди.

Қонун лойиҳаси тўлалигича қабул қилинди.

«Давлат уй-жой фондини хусусийлаштириш тўғрисида»ги Республика қонуни лойиҳаси баҳс-мунозараларга сабаб бўлди. Депутат В. Исломбоев идорага қарашли уйларни хусусийлаштириш масаласига ойдинлик киритиш кераклиги ҳақида гапирди. Депутат Ҳ. Олимжонов эса хизмат юзасидан фойдаланиладиган уйларни хусусийлаштириш кераклиги ҳақида таклиф билан чиқди. Шунингдек, депутатлардан А. Зайниддинов, В. Крушелницкийлар ҳам ҳужжат юзасидан мулоҳаза билдирдилар.

Кун тартибидаги «Ўзбекистон Республикасида мулкчилик тўғрисида»ги, Ўзбекистон республикасида тадбиркорлик, иш билан таъминлаш, корхоналар, бирлашмалар ва ташкилотлардан олинадиган солиқлар тўғрисидаги каби бир қатор қонунларга қўшимча ва ўзгартишлар киритиш ҳақидаги қонун лойиҳалари баҳсмунозараларсиз якдиллик билан маъқулланди.

«Маҳаллий давлат ҳокимияти тўғрисида»ги Ўзбекистон Республикаси қонуни лойиҳаси депутатларда қизиқиш уйғотганлиги бежиз эмас. Бу масалада кенг кўламли ҳуқуқий ҳужжат энди ишлаб чиқарилиши. Шу пайтгача «Ўзбекистон Республикаси халқ депутатлари район совети тўғрисида»ги, шунингдек, халқ депутатларининг вилоят, шаҳар советлари тўғрисидаги қонунлар, Ўзбекистон Олий Совети Раёсати қарори билан тасдиқланган «Вилоятлар, ноҳиялар ва шаҳарларнинг ҳокимлари ҳамда уларнинг ҳокимият вакиллик идоралари — халқ депутатлари кенгашлари билан ўзаро муносабатлари асослари тўғрисида»ги муваққат низомга суянган ҳолда иш олиб борилаётган эди. Ушбу ҳужжатда маҳаллий давлат ҳокимиятига қандай ҳуқуқлар берилиши, ҳокимнинг тегишли ҳудуддаги ҳақ-ҳуқуқи нималардан иборату, фаолият доираси нималарга даҳл қилиши қамраб олинган. Лойиҳа муҳокамасида депутат К. Маҳмудов иш юритишга ёрдам берадиган бундай ҳужжатлар тайёрлашга эътибор қаратиш кераклигини таъкидлади. Халқ депутатлари маҳаллий кенгашлари ҳақида ҳам қонун ишлаб чиқилиши таклиф қилинди.

Депутатлар «Ўзбекистон Республикасида хизмат кўрсатган чорвадор» унвонини таъсис этиш, «Янги алифбони тайёрлашга доир» масалаларни ҳам муҳокама қилдилар.

Олий Кенгаш Раиси ўринбосари Э. Халилов «Айрим қонун ҳужжатларига қўшимчалар ва ўзгартишлар киритиш тўғрисида» маъруза қилди. Унинг маърузаси депутатлар томонидан қизғин муҳокамаға сабаб бўлганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Бу қўшимчаларнинг қисқача мазмуни уюшган жиноятчиликка қарши жазо чораларини янада кучайтиришдан иборатдир. Мазкур чора халқ депутатлари ва Президентимиз томонидан қўллаб-қувватланди. Депутатлардан Т. Режапов, А. Мухторов, Ф. Омонов мазкур масала юзасидан ўз фикрларини баён қилишди. Эркин Халилов «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайловлар тўғрисида»ги Қонун лойиҳасини тайёрлашни ташкил этиш ҳақида ҳам ахборот берди.

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Ўзбекистон халқига мурожаат қабул қилди. Мурожаатда республикамиз Президенти Ислом Каримовнинг сессияда сўзлаган нутқининг асосий ғоя ва йўналишлари ўз аксини топган. Мурожаатнинг тўлиқ матни газетамизда эълон қилинмоқда.

Шу билан ўн иккинчи чақириқ Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ўн иккинчи сессияси ўз ишини якунлади.

С. МУҲИДДИНОВ,
Ю. БЕКМУРОДОВ,
Ж. САФОЕВ,
И. ХУДОЁРОВ.

ҲАЛОЛ МЕҲНАТИМИЗ—ИСТИҚБОЛИМИЗ ГАРОВИ

Толибжон ОТАБОЕВ — Фарғона вилояти Фурқат туманидаги Фурқат номидаги ширкатлар уюшмасининг «Чилгижийда» ширкатининг раиси:

— Сессиямиз кун тартибига киритилган қонун лойиҳалари биз деҳқонларнинг ҳам ҳаётий манфаатларига дахлдордир. «Ер солиғи тўғрисида»ги, «Суғурта тўғрисида»ги, «Сув ва сувдан фойдаланиш тўғрисида»ги қонунларнинг қабул қилинганлиги республикамиз қишлоқ хўжалиги ходимлари учун ҳам катта воқеа бўлди.

Ширкатимизнинг 623 гектар экин майдони бўлиб, шундан 393 гектарига пахта, 150 гектарига беда, 33 гектарига дон экканмиз. Ҳозир барча майдонларда пахта униб чиқан. Ғўзага биринчи ишлов беришни якунладик.

Ҳалол меҳнат қилган деҳқон ўз ишидан манфаатдор бўлишини биринчи даражали масала сифатида биламиз. Шу боис ўтган йили деҳқонларимиз биргина пахтанинг ўзидан 10 миллион сўм соф даромад олдилар. Ширкатимиз пиллачилари эса ўз меҳнатлари эвазига икки миллион сўм пул олишга муяссар бўлишди.

Президентимизнинг сессияда сўзлаган нутқларида биз депутатларнинг асосий эътиборимизни ватанимиз мустақиллигини сақлаб қолишга, унинг фидойи фарзандлари бўлишга қаратдилар. Кўп йиллардан бери дала кезган деҳқон фарзанди сифатида шуни айтишни истардимки, биз аҳил ва баҳамжиҳат бўлиб ватанимиз истиқлоли ва истиқболи учун ҳалол меҳнат қилсаккина буюк келажагимизга етамиз. Халқ билан бирга бўлиш, унинг муаммоларидан ажралиб қолмаслик, адолат ва ҳалоллик ҳаётимизнинг асосий мезони бўлиши даркор. Шундагина бўлғуси авлодлар олдида юзимиз ёруғ, виждонимиз пок бўлади.

ВАТАНИМИЗНИНГ ИШОНЧЛИ ҲИМОЯЧИЛАРИ

Владимир МАҲМУДОВ:

— Тошкент умумқўшинлар командирлари олий ҳарбий билим юрти бошлиғи, генерал-майор, Ўзбекистон Республикаси халқ депутати:

— Олий кенгашимиз сессиясида қабул қилинган қонун ва қарорлар мамлакатимизнинг туб манфаатларига дахлдордир.

Мен раҳбарлик қилаётган ҳарбий билим юрт мустақил Ўзбекистон армияси учун малакали офицерлар тайёрлаб беришга қаратилган. Айни пайтда бу даргоҳда 28 миллатга мансуб 800 га яқин йигитлар ҳарбий касб сирларини ўрганишмоқда. Ўтган йилдан бошлаб миллий кадрларга эътиборни янада кучайтирдик. Айниқса, Олий Кенгашимиз ҳарбий-мудофаа масалаларига оид қабул қилган қонунлар ва Вазирлар маҳкамасининг тегишли қарорларидан сўнг билим юрти ўқиш-ўқитиш тизими ва дастури янгиланди. 1992 йилда қабул қилинган курсантларнинг 80 фоизи ўзбек йигитларидир. Шунингдек, ҳозир билим юртимизда Ҳамдўстлик мамлакатларидан келган йигитлар ҳам таълим олишмоқда. Уларга ўқиш муддати тугагач Ўзбекистон миллий армиясига хизмат қилиш ҳуқуқи берилган.

Профессор-ўқитувчиларимиз ва офицерлар ўртасида ўзбек тилини ўрганиш йўлга қўйилган. Чет тиллар кафедраси тиллар кафедрасига айлантирилди ва курсантлар икки йил давомида ўзбек ва рус тилларини ўрганишади.

Шу йилдан бошлаб артиллерия ва хавфсизлик хизмати чегара қўшинлари учун ҳам офицерлар тайёрлай бошладик. Келгусида бошқа қўшин турлари учун ҳам етук кадрлар тайёрлашни режалаштирмоқдамиз. Ҳозирги пайтда Ватанимиз мустақиллиги ва дахлсизлигини таъминлаш асосий вазифа бўлиб турибди. Бўлғуси офицерларимиз жонажон Ўзбекистонимизнинг жасур ва ишончли ҳимоячилари бўлади деган умиддаман.

ТАБИИЙ ОФАТ ОҚИБАТЛАРИ ТУГАТИЛАДИ

НАМАНГАН. Баҳорнинг серёғин келиши — ризқ-рўзимизнинг мўл бўлишидан дарак. Аммо ёғингарчиликнинг аёвсиз бўлиши хўжаликлар, хусусан деҳқонларга, қишлоқ хонадонларига ташвиш келтиради.

Ўтган икки кун Наманган вилояти учун ниҳоятда оғир кечди. Бир неча соат эзиб ёққан ёмғир эндигина тупроқдан бош кўтарган ўсимликларни шикастлади. Тўрақўрғон районида, айниқса, «Намуна» жамоа хўжалигида оғир асорат қолдирди. Уйчи районидаги «Қизил Равот» давлат хўжалигида, Учқўрғон районидаги «Андижон», «Учқўрғон» жамоа ва давлат хўжаликларида ҳам кучли ёғингарчилик бўлди. Жала ёққан кун Учқўрғон районидаги «Андижон» колхозида бўлдик. Хўжаликда 915 гектар ерга пахта экилган. Тошпўлат Турдиалиев, Абдухалим Худойбердиев бошлиқ бригадаларда талофат бор. Хўжаликда бир неча гектар ерга чигит қайта экиладиган бўлди.

Шу райондаги «Қўғай» давлат хўжалигида табиий офат яна ҳам аянчли из қолдирди. Ишчилар қарийб 2 минг 750 гектар ерга барака уруғи экишган эди. Аксарият майдондаги тупроқлар, қатқалоқлаб ялтироқ тус олди, унинг қатламлари беҳад зичлашиб кетган. Бу жойда ҳам қайта экиладиган анчагина майдон бор. Абдусамад Маткаримов, Собиржон Ўрайимов, Расулжон Бойчибоев сингари деҳқонлар ўзларига бириктирилган техникада ер етилиши билан далага отланишди.

Вилоятда қишлоқ хўжалик экинлари билан бирга чорвачилик ва бошқа тармоқларда ҳам зарар кўрилди.

Вилоятда табиий офат оқибатларини тугатиш чора-тадбирлари кўрилмоқда. Вилоят ҳокими Бургутали Рапиғалиев бошлиқ комиссия дастлабки кундаёқ масалаларни икки бора муҳокама этди. Халқ хўжалигининг бошқа соҳаларида кўрилган зарар ҳам тезда тугатилмоқда. Мавжуд ишчи кучлари ҳамда техникалар воқеа содир бўлган жойларга сафарбар этилмоқда.

Вилоятга Вазирлар маҳкамаси раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков бошлиқ ҳукумат комиссияси амалий йўл-йўриқ ва ёрдам бермоқда.

Раҳимжон ИРИСОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

БОТИР ОТАЛАРИМИЗНИНГ УРУШДАГИ ЎЛМАС ЖАСОРАТИ, ШАК—ШУБҲАСИЗ, ЎСИБ КЕЛАЁТГАН ЁШ АВЛОДНИ МУСТАҚИЛ ЎЗБЕКИСТОННИНГ МУНОСИБ ФАРЗАНДЛАРИ, ИСТИҚЛОЛИМИЗНИНГ ШАВКАТЛИ ҲИМОЯЧИЛАРИ ҚИЛИБ ТАРБИЯЛАШДА УЛУҒ МАКТАБ БЎЛҒУСИДИР

Фашизмни енгган авлод

Азиз ватандошлар, улуғ муҳораба фахрийлари! Иккинчи жаҳон урушининг замбараклари овози тинган кунга ҳам, мана, 48 йил тўлибди. Бу даврнинг ҳар бир дақиқаси меҳнаткаш халқимиз учун ҳаёт ва муҳаббатнинг, нажот ва саботнинг етук дарсларидир.

Эр бошига иш тушса — этик билан сув кечар, дейди доно кексалар. Юрт бошига иш тушганда, бир бошга бир ўлим, деб ёшгина жонингизни озодлик учун, келажак ҳимояси учун тикдингиз.

Олов ва қон гирдоблари йўлингизда ҳар лаҳза аждаҳодай ютмоққа шай эди. Соғинч тўла қалбингизда Сизга, ой бориб омон кел, деб дуо қилиб қолган озодлик ва эркка ташна Она — Ватан меҳри ловуллаб туради. Урушнинг қандай мудҳиш касофат эканлигини ўз жонингизда туйдингиз: у айрилиқ ва мотам бўлиб, қорахат ва тобут бўлиб, ёшлик ва гўзалликнинг жаллоди бўлиб инсониятнинг адолат чироғини ўчирмоққа чоғланарди. Эр етилган не йигитлар ўққа ем бўлди. Миллионлаб одамларнинг ёстиғи қуриди, хонумони вайрон бўлди. Ўзбек халқи ўзи емай —едирди, ўзи киймай — кийдирди, оғирдан-оғир қашшоқлик ва йўқчиликка гирифтор бўлсада, жанггоҳдаги аскар ўғлонларига мадад бериб турди, Ғалабани кутди.

Оврупо ерларида унинг минглаб жигарлари уруш қурбони бўлиб, қабрлари олис ерларда абадий қолиб кетди. У жойларга абадий раҳмат ёғилсин!

Инсон иродасини, сабру матонатини имтиҳон этган у йилларда Ўзбекистон кўз ёши аралаш еган бир парча нонини минглаб сағирларга, уруш жабрдийдаларига илинди, бағридан жой берди. Чинакам қаҳрамонлик намунасини кўрсатди, дўстлик, ватанпарварлик рамзи бўлиб қолди.

Олижаноб халқимизнинг энг гўзал, мусаффо фазилатлари жаҳон кўзи ўнгида яна бир карра намоён бўлди.

Опа-сингиллар эрк ҳимояси учун зару-зеварларини аямадилар. Эрларидан нишона узук ва сирғаларидан, қимматбаҳо рўзғор буюмларидан кечиб, танклар, самолётлар ясаш учун топширдилар. Элу юртнинг куни оби ёвғонга, кунжарага, арпага қолса ҳамки, бир буюк умид билан яшади, меҳнат қилди: у афсонавий бахт қушидай интизор кутилган неъмат— ҒАЛАБА эди!

Мотамзада, меҳнатзада юртнинг бошини бирлаштирган, руҳини кўтарган тенгсиз миллий фазилат—меҳру мурувват, Андиша ва Инсоф эди! Кўпни кўрган момоларимиз, мўйсафидлар отахонларимиз буни яхши биладилар. Фашизмга қарши бирлашган халқ ер юзини бу офатдан халос этишга ўз ҳиссасини қўшди.

Ўзбек халқи майиб-мажруҳ қайтган ўғлонларини, тул қолган гулдай келинчакларини, етим қолган гўдакларини меҳрибон ва матонатли она бўлиб асраб-авайлаб, кўнглини кўтариб, қайтадан ҳаёт бошлади, баракаси учган рўзғорини қайта тиклади...

Лекин кўп ўтмай яна оғир империячилик ва тоталитар тазйиқлар, таъқиблар, чеклашларга, эркини бўғишларга, имонни ғорат қилишларга дучор бўлди. Асл фарзандлар «халқ душмани»га чиқарилди, ўтмиш устига қора пардалар тортилди. Фашизм балосидан қутулган халқ империячилик азоблари остида қолди.

Ойбеклар тили гунг қилинди, Шуҳратлар авахталарга ташланди, сургун машинаси ишга тушди.

Мана, не-не босқинчи туёқлар остида инграган, фарзанд доғида бағри куйган Заминга ниҳоят Истиқлол баҳори келди. Бу баҳорда яратилажак боғларда ўз эркинлигини, ўз туғи, туғроси, ўз мадҳияси, ўз Бош қомуси янгидан туғилган халқнинг озод авлоди яшайди.

Янги авлодлар фашизм офатига қарши жанг қилган Сиз, фахрийларни кўриб кўнгли ўсади. Фашизм қайси тусда бўлмасин, қандай рангда товланмасин, у инсониятга фақат офат ва шармандалик келтиради. Шунинг учун ҳам инсоният олдидаги хизматингиз барча замонларда қадрланажак!

Катта жаҳонга чиқаётган мустақил Ўзбекистон, Президентимиз таъкидлаганларидек, энди ҳеч қачон ортга қайтмагай! Энди у ўз одил миллий йўлидан боражак!

Тинчлик ва ҳамжиҳатликни мустаҳкамлашда, Республика Президенти муҳтарам Ислом Каримов олиб бораётган изчил, эзгу сиёсатни қўллаб-қувватлашда Сиз Мустақил Ватанга доно таянч бўласиз!

Қадрли фахрийлар! Худо бир қайтиб берган умрингиз яна узоқ бўлсин! Ҳақиқий озодлик Сизга муборак бўлсин!

Ойдин ҲОЖИЕВА,
Ўзбекистон Тинчлик ва Ҳамжиҳатлик жамғармаси кенгаши раисаси.

ҲУЖУМГА ЙЎЛ ОЧГАН БАҲОДИР

МОЛДАВИЯНИ озод қилиш учун шиддатли жанглар бораётган кунлар эди. Войнеско қишлоғи яқинида немис-фашист босқинчилар гуруҳи ўраб олинган. 211-ўқчи полк жангчилари зиммасига қуршовдаги гитлерчиларни яксон қилиш вазифаси юклатилган. 76 миллиметрли тўп ўқловчиси Хайри Жабборов тонготарда тевара-атрофни синчковлик билан кузатиб туриб, икки дарахт оралиғига ўрнатилган душман пулемёти ҳужумга кўтарилган ўқчи рота жангчиларининг олға силжишига тўсқинлик қилаётганлигини пайқаб қолди. У сафдан чиққан мўлжалловчининг ўрнини эгаллаб, душман пулемётини мўлжалга олди. Пулемётнинг овози ўчиб, дарахтларнинг бири ўнг томонга қийшайиб қолди. Ўша ерга кетма-кет яна икки снаряд етиб борди. Ўқчи рота жангчиларининг олға силжиши учун йўл очилди. Взвод ва бўлим командирларининг даъвати янграши билан ҳужумга кўтарилган жангчиларнинг «Ура!» садоси ерни ларзага келтирди.

Хайри Жабборов кўрсатган жасорати учун 73-гвардиячи ўқчи дивизия командирининг 1944 йил 5 сентябрдаги 042/Н рақамли буйруғига биноан III даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланди.

Қизил Армия сафига Нарпай туманидаги Стаханов номли колхоздан чақирилган Хайри Жабборов бунгача Ленинград, Харьков ва Изюм шаҳарлари бўсағасида олиб борилган ҳаёт-мамот жангларида иштирок этиб, икки марта ярадор ва бир марта контузия бўлган.

Кейинчалик, Югославия ва Венгрияни фашистлардан озод қилишда яна икки марта яраланди. 1944 йил 20 октябрь куни Югославия халқ озодлик армияси жангчилари билан ҳамкорликда Драва дарёсидан ўтиб, Белградда қуршаб олинган душман гарнизонини яксон қилишда, Венгриядаги Балатон кўли жанубида гитлерчилар мудофаасини ёриб ўтишда алоҳида жасорат кўрсатди.

Мамлакатимиз ташқарисида душманга зарба беришдаги мардлиги ва жасурлиги учун 6-гвардиячи ўқчи корпус командири 1945 йил 22 августидаги 077/Н номерли буйруқ билан Хайри Жабборовни II даражали Ватан уруши ордени билан мукофотлади.

Нарпайга ғалаба билан қайтган Хайри Жабборов I группа уруш ногирони бўлишига қарамай, 1973 йилгача район матлубот жамиятига қарашли нон заводида меҳнат қилди. 1978 йилда «Меҳнат фахрийси» медали билан мукофотланган Хайри Жабборов ҳозир қарилик гаштини сурмоқда.

ЎЗБЕК ЎҒЛОНЛАРИНИНГ ЖАСОРАТИ

ПУЛЕМЁТЧИ ШАМСИДДИН

СССР Мудофаа вазирлиги Марказий архиви ўқув залида Улуғ Ватан уруши йилларида ўзим хизмат қилган 159-ўқчи дивизияда чиқиб турган «Воинская доблесть» газетасининг 1944 йилги тахламини кўздан кечириб ўтирган эдим. Унинг 14 октябрь сонида «Ўз ўғлонларингнинг жанговар ишлари тўғрисида тингла, Ўзбекистон!» сарлавҳали редакцион мақолани учратиб қолдим. Унда бир қатор ўзбекистонлик жангчилар қатори пулемётчи Шамсиддин Насриддиновнинг жасорати ҳам тилга олинган эди.

«...Азамат пулемётчи Шамсиддин Насриддинов, — дейилганди мақолада, — кўрсатган жасорати учун III даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланди. Жангларнинг бирида унинг позициясига 60 га яқин гитлерчи ҳужум қилди, у бундан чўчимади. Пулемётдан аниқ мўлжалга ўт очиб, 30 дан ортиқ гитлерчини қириб ташлади, қолганларини эса тўзитиб юборди. Бу довюрак жангчи давлатимизнинг Шарқий Пруссия билан чегарасига биринчилардан бўлиб чиқди, энди лаънати фашистларни ўз маконида яксон қилмоқда».

Хўш, Шамсиддин Насриддинов ким? У Армия сафига қайси вилоят ва қайси тумандан чақирилган? Архив ҳужжатларини кўздан кечириб шу саволларга аниқ жавоб топишга ҳаракат қилдим.

Шамсиддин Насриддинов Зомин районидаги Крупская номли колхозда туғилган, Армия сафига собиқ Мирзачўл районидаги Охунбобоев номли колхоздан чақирилган, 159-ўқчи дивизиянинг 558-ўқчи полки таркибида пулемётчи сифатида жангга кирган, Белоруссия ва Литвани босқинчилардан тозалаш учун олиб борилган жангларда иштирок этган, Днепр ва Неман дарёларидан кечиб ўтган.

Неман дарёсининг ғарбий қирғоғидаги Таураkeми қишлоғи яқинидаги жанг пайтида (1944 йил 29 июль) душман ўқидан бош кўтариш оғир бўлган шароитда сафдан чиққан пулемёт мўлжалловчисининг ўрнини эгаллади, душманнинг 30 дан ортиқ солдат ва офицерларига қирон келтириб, бўлинмаси жангчиларининг олға силжишларини таъминлаган. Ярадор бўлганлигига қарамай, жанг майдонини тарк этмади. Шу жасоратлари учун дивизия командири кичик сержант Шамсиддин Насриддиновни III даражали Шуҳрат ордени билан мукофотлади.

Моҳир пулемётчи урушдан қайтгач, узоқ йиллар Зомин туманида суғориш тармоқлари бошқармасида ишлади. Аммо урушда орттирган жароҳатлари туфайли вафот этди.

КИЧИК КОМАНДИРНИНГ КАТТА ЖАСОРАТИ

АРМИЯ сафига Андижон вилоятининг собиқ Ворошилов районидаги Хўжамшукур қишлоғидан чақирилган Деҳқон Содиқов жанггоҳларда алоҳида жасорат кўрсатган кичик командирлардан бири эди. 40-гвардиячи ўқчи дивизиянинг 119-гвардиячи ўқчи полки таркибида бўлим командири бўлган гвардиячи сержант Деҳқон Содиқов, айниқса, Венгрия ҳудудида довюраклик кўрсатди.

Шольт шаҳри яқинида Дунай дарёсининг чап қирғоғида душман эгаллаган плацдармни тугатишга киришилган 1944 йил 10 ноябрь куни гитлерчилар хандағига биринчи бўлиб ташланган бўлим командири гранаталар улоқтириб, ғанимларнинг икки пулемёти овозини ўчирди, автоматидан ўт очиб, 16 фашистни ер тишлатди.

Чекинаётган душманни изма-из қувиб бораётган Деҳқон Содиқов Дунай дарёсининг ғарбий қирғоғига биринчи бўлиб ўтиб олди. Шундан сўнг дарё кўприги орқали қочиб бораётган фашистларга қарата шиддатли ўт очди ва 9 гитлерчини ер тишлатди. Кўприк портлаши оқибатида контузия бўлишига қарамай, сафда қолди.

Дунай дарёсининг қирғоғида кўрсатган жасорати учун Деҳқон Содиқов 40-гвардиячи ўқчи дивизия командирининг 1944 йил 30 ноябрдаги 086/Н номерли буйруғига мувофиқ «Қизил Юлдуз» ордени билан мукофотланди.

Хорта районида Дунайдан ўтилганда ҳам душман тўп, миномёт ва пулемётлардан ўт очиб, қаттиқ қаршилик кўрсатди. Шунга қарамай, бўлими жангчилари билан дарёнинг ўнг қирғоғига ўтиб олган Деҳқон Содиқов гранаталарни ишга солиб, автоматлардан аёвсиз ўт очиб, фашистларнинг 3 пулемётини ва 19 солдатини яксон қилди. Қарши ҳужумни қайтариш пайтида яна 8 гитлерчини гумдон қилди. Танкка қарши гранаталарни улоқтириб, душман ДЗОТини яксон қилди, рота ва батальон жангчиларининг олға силжишларига йўл очиб берди.

31-гвардиячи ўқчи корпус командири 1944 йил 27 декабрдаги 037/Н номерли буйруғи билан гвардиячи сержант Деҳқон Содиқовни I даражали Ватан уруши ордени билан мукофотлади.

ГИТЛЕРЧИЛАРНИ ЗИР ТИТРАТГАН ЎЗБЕК

АБДУКАРИМ Раҳимов Қибрай туманининг Чинобод қишлоқ Совет ҳудудидаги «Пўлат қадам» колхозидан урушга жўнади. У душманга қарши 385-ўқчи дивизиянинг 1268-ўқчи полки таркибида жанг қилди.

Собиқ СССР Мудофаа вазирлиги Марказий архиви ҳужжатларида таъкидланишича, у 1943 йил август-сентябрь ойларидаги жангларда бўлимини моҳирлик билан бошқарган, довюрак ва матонатли кичик командир эканлигини кўрсатган.

Малиновка қишлоғини ишғол қилиш учун олиб борилган жангда унинг бўлими қишлоққа биринчи бўлиб бостириб кирди ва душманнинг икки пулемёти, ўнга яқин аскарларини яксон қилган. Бўлинма гитлерчилар замбарак ва миномётлардан бетиним ўт очиб турганлигига қарамай, Сож дарёсидан ўтиб, Кричев шаҳрига бостириб кирди. Командирнинг ўзи шаҳар кўчаларида граната улоқтириб ва автоматидан ўт очиб, етти фашистни ер тишлатди.

385-ўқчи дивизия командири 1943 йил 13 ноябрдаги 059/Н рақамли буйруғи билан сержант Абдукарим Раҳимовни «Қизил Юлдуз» ордени билан мукофотлади.

Могилёв вилоятининг Чауси районидаги Старая Буда қишлоғининг ғарб томонида 1943 йил 30 ноябрь куни бошланган ҳужум чоғида ўз бўлими жангчилари билан душманнинг танклар ва пиёдалар ёрдамида қилган етти қарши хужумини қайтарди. Жангчилар ўз позицияларини матонат билан ҳимоя қилиб, душман кучларига катта талафот етказдилар. А. Раҳимовнинг шахсан ўзи 5 гитлерчи солдат ва бир офицерни гумдон қилди.

Кўрсатган жасорати учун Абдукарим Раҳимов 385-ўқчи дивизия командирининг 1943 йил 7 декабрдаги 064/Н рақамли буйруғи билан III даражали Шуҳрат ордени билан мукофотланди.

Мажид САМАДОВ,
Улуғ Ватан уруши фахрийси.

Тошкент вилояти Ўрта Чирчиқ туманидаги «Истиқбол» жамоа хўжалигида 84 нафар уруш фахрийси истиқомат қилади. Яқинда собиқ жангчиларни ғалабанинг 48 йиллиги билан табриклаш учун жамоа хўжалиги клубида йиғилиш бўлиб ўтди. Йиғилишда ҳар бир фахрийга Президентимизнинг 10 минг сўмдан пул мукофоти ва жамоа хўжалиги раҳбариятининг эсдалик совғалари топширилди.

СУРАТЛАРДА: учрашув қатнашчиларига совғалар ва мукофотлар топширилаётган пайт.

БАҲРОМ ИБРОҲИМОВнинг вафоти муносабати билан ёзилган таъзияномадан:

«Б. Иброҳимов йигирма йил мобайнида қаҳрамонлик кўрсатиб, Ватанимизнинг масъулиятли вазифаларини бажарди, бунинг учун у юксак ҳукумат мукофоти — жанговар Қизил Байроқ ордени билан тақдирланди». Ушбу мақолада унинг қил устида кечган ҳаётидан шингил лавҳа келтирмоқчимиз.

МАҲМУДБЕК ОЙҚОРЛИ ЧИН ИНСОН ЭДИ

АФСОНАВИЙ РАЗВЕДКАЧИ БАҲРОМ ИБРОҲИМОВ (ОЙҚОРЛИ)НИНГ ЖАНГОВАР ФАОЛИЯТИДАН ШИНГИЛ ЛАВҲАЛАР

ЎЗБЕКИСТОНДА уни Баҳром Иброҳимов деб билишарди. Хорижда эса Маҳмудбек Ойқорли номи билан танилган эди, ҳужжатларда ҳам шу ном билан юритилган.

...Баҳром майда қадам ташлаб ялангликка чиққач, узоқдан қайрағочнинг юқори шоҳида осиғлиқ газетага кўзи тушди. Бу шартли белги эди. Қайрағочга уч юз метрча етмасдан тўхтаб, нафасини ростлаган киши бўлиб ерга чўкка тушди. Бу орқасидан бирор киши келмаётганига ишонч ҳосил қилиш учун зарур эди. Кейин оҳиста юриб дарахтга яқинлашди, ўтириб тиловат қилди-да, фотихага қўл очди.

— Омин, шу ердан ўтганларнинг охирати обод бўлсин.

Орқадан садо чиқди:

— Бирахматика-я-архамаррохимин!

Баҳром секингина «оллоҳга шукр» деб қўйди. Озғиндан келган йигит унга яқинлашди. Ҳол-аҳвол сўрашилгач, муддаога ўтди:

— Сиз маълумот берганингиздек бўлди, инглиз айғоқчилари 18 март куни чегарадан ўтгач, қўлга олинди. Дастлабки сўроқ пайтидаёқ сиз айтган далилларни тасдиқлашди. Раҳбариятимизнинг ташаккурини қабул этинг! Энди кейинги топшириқни эшитинг: бизга қарши ишлаётган душманларнинг мақсади, сони ва қурол-аслаҳаларини аниқлаш зарур!

Алоқачи душманларнинг ҳар бири тўғрисида маълумот бергач, ишнинг қалтислигини, эҳтиёт бўлиш кераклигини таъкидлади. Сўнг Баҳромни бағрига босиб:

— Алоқа эскича, сизни Оллоҳнинг паноҳига топширдим, — деди-да, бир зумда кўздан ғойиб бўлди.

...Олмония разведкасининг резиденти Расмуснинг Берлиндан олган топшириғига кўра, одамлар тайёрлаши ва чегарамиздан ўтиб, Красноводск — Тошкент темирйўл транспорти йўлини издан чиқариш, ёнилғи, омборларини портлатиш зарур. Сталинград остоналарида шиддатли жанглар кетаётганида бу, айниқса, муҳим эди. Чунки, бу темирйўл бузилса, Ўрта Осиё республикаларидан фронтга кетаётган ёрдамнинг йўли кесилади. Аксинча бўлса, немислар ғолиб келишлари мумкин. Операция муваффақиятли амалга оширилган тақдирда резидент юқори мансаблару, унвонларга эришади.

Расмус деразадан ташқарига тикилганча шу ўй-хаёллар билан банд эди.

— Жаноб штурбанфюрер! Мурожаат этишга рухсат этинг.

Расмус калта соқолини оҳиста силаб, калласини билинар-билинмас силкитди.

— Темирйўл қуршаб олинди, аҳолини ўзимизга бўйсундирдик. Икки кун ичида бирорта эшелон ўтмади. Зарба беришга тайёрмиз.

— Маҳмудбек, мен сизга ишонаман. Буюк Олмония ғалабасидан сўнг сиз хон бўласиз, кўп еру бойликларга эга бўласиз, — кўнглини кўтарган бўлди, у «сафдошининг».

Бироз сукутдан сўнг Расмус асосий гапга кўчди:

— Фюреримиз биздан аниқ натижалар кутяпти. Қанча пул, куч, қурол-яроғ лозим бўлса, ана, олинг. Красноводскни қўлга киритишимиз шарт! Сизга уч кун муҳлат.

— Буйруғингиз бажарилади, — деди Баҳром. Ташқарига чиққач эса:

— Падарингга лаънат, сенга Красноводскни олдириб ўтираманми, — жаҳл аралаш сўкиниб қўйди у.

Эртасига учрашув жойи — яланглликка бориб ҳамма гапни етказди.

...Олмония резидентининг уч кундан бери уйқиси йўқ. Алламбало ваҳималар кирарди тушига. Чўчиб уйғониб, кечаларни бедор ўтказади. Бешинчи кундирки, Маҳмудбекдан дарак йўқ! Хаёллари чувалашади. 13 октябрга бир кун вақт қолди, демакки, эрта-индин кўришиб қолишади.

Кун пешиндан оғган эди. Кутилмаганда ёрдамчиси кириб, элчи ҳузурига зудлик билан бориши кераклигини айтди. Бундай фавқулодда учрашув тайинлашлар одат тусига кирган бўлса-да, бу сафар негадир Расмуснинг кўнгли ғаш бўлди.

Элчи ғазаб билан Расмусга ҳужжатни узатди. У ҳужжатни олиб, қалтироқ овозда ўқий бошлади: «...Учинчи давлат ҳудудидан туриб Совет Иттифоқига қарши иш олиб борганингиз учун раддия билдирамиз. Конституциявий нормаларга мувофиқ, Олмония ҳукуматини ушбу воқеалар келтирадиган барча зарарлар ҳамда ташкилотчиларни ҳибсга олиш ва улар ишини судга ошириш, ҳарбий бўлинмаларни қуролсизлантириш ва тугатиш ҳақида огоҳлантиради...»

У нотани охиригача ўқиёлмади, кўзлари тиниб кетди. «Берлин бундай хатоларни кечирмайди» — унинг миясига келган биринчи фикр шу бўлди.

Шундай қилиб немисларнинг Ўрта Осиё ҳудудидан учинчи фронт очиш режаси барбод бўлди.

Расмуснинг ўзини отишдан бошқа иложи қолмаганди.

Марҳум разведкачи Валентин Ткаченко эсдаликларидан:

— Кўп қатори Баҳром Иброҳимов ҳам қамалди. 1942 йилдан 1948 йилнинг охиригача қамоқда сақланди.

Уни қамоқдан озод этиш вазифаси менга топширилди.

Мен ишни қамоқхона ходимлари билан дўстлашишдан бошладим. Тез орада Баҳромни илгари танийдиган, уни ҳурмат қиладиган аскар билан тил топишдим. У орқали камерага хат ва пул киритиб турдим. Шу тариқа алоқа ўрнатилгач, тезкор тадбирлар натижасида у озод этилди.

Қамоқхонадаги муттасил қийноқ-азоблар, хўрликлар унинг иродасини бука олмади. Ватанни қўмсаш, қариндошларни соғиниш ҳар дам хаёлидан ўтиб турарди, албатта. У ўзбек разведкасига алоқаси борлиги тўғрисида бирор сўз ҳам айтмади. Метин иродаси билан душманнинг кўзига тик боқиб, уларнинг қийноқларига мардонавор чидади.

«Ватан олдидаги бурчимни тўлиқ адо этганим йўқ ҳали» дея у 1955 йилгача разведкачилик фаолиятини давом эттирди. Ватанга қайтиб келган Баҳром Иброҳимов бир йиғинда шундай деди: «Туғилиб ўсган она-заминимизнинг тафти, меҳрибон ота-онамнинг файзли нафасларини бир дақиқа бўлса-да, ёддан чиқармадим. Бўлмаса... дош беролмасдим».

Баҳром Иброҳимовнинг турмуш ўртоғи Холида ая ва олти фарзанди ҳам соғ-омон қайтиб келишди. Бу ерда яна икки фарзанд улар оиласини тўлдирди.

— Хорижда Баҳром ака билан ёнма-ён ишлаганман. Улар менинг турмуш ўртоғим, маслаҳатчим, йўлдошим эдилар. Тортган азобларини бирга тортганман. Вақти келганда тунлари бедор ўтказиб, улар билан бирга «ишга» борардим, ҳатто ўринларига ишлаган пайтларим ҳам кўп бўлган. Оч-юпун яшаган кунларимизни эсласам, ҳалигача этларим сесканади. Шундан бўлса керак, ҳар сафар узоқ сафарларга отланганларида икки ҳовуч бодом чақиб, қўлларига тутқазардим. Бодом, биринчидан, анча пайтгача қоринни очиқтирмайди, иккинчидан, сувга ташна қилмайди. Бир сиқим тупроқни ўзлари билан олиб юришни ҳам канда қилмасдилар...

...Бир сиқим тупроқ... Тупроқ бу — Ватан демакдир. Баҳром Иброҳимовни бало-қазолардан сақлаган ҳам Ватан туйғуси эди. Унга бўй баравар тиллолар ҳадя этишганда ҳам Ватандан кечмади, иродасизлик қилмади. Ватан деб жон олиб, жон берган қаҳрамон ҳақида афсонавий разведкачи Рихард Зорга ўша пайтлардаёқ шундай деган эди: «Бизнинг шарқий чегараларда пўлат куч ишлаяпти, токи у бор экан, учинчи фронт ҳаргиз очилмагай...»

Бу Баҳром Иброҳимовга берилган буюк баҳо эди. Уни нафақат собиқ Иттифоқ разведкачилари, балки хориждаги разведка идоралари ҳам тан олган. Бир пайтнинг ўзида инглиз, япон, немис, америка разведкалари билан ишлаб Ватанимизга ҳисобсиз фойда келтирди. У берган маълумотлар бўйича қанчадан-қанча жосуслар фош этилди, қатор хорижий разведка идоралари синдирилди. У ҳақиқатан ҳам Буюк Разведкачи эди.

Баҳром Иброҳимов Ватанга қайтгач, умрини севган касби — журналистикага бағишлади. «Ўзбекистони сурх», Ўзбекистон Давлат нашриётининг Шарқ бўлимида, «Ойдин» газетасида ишлади. Умрининг сўнгги ўн беш йилини илмга бағишлади. Фанлар Академиясининг Шарқшунослик институтида катта илмий ходим бўлиб ишлади. 50 дан ортиқ китобларни форс, турк тилларидан ўзбек тилига ўгирди, Фан номзоди деган даражага етишди.

Шу кунларда унинг 85 йиллик тўйи нишонланаяпти.

Ўзбекистон Республикаси Миллий хавфсизлик хизмати ҳужжатлари асосида Баҳром Иброҳимовнинг ҳаётидан олинган жанговор лавҳаларни суратга олиш мўлжалланмоқда. Киноусталари унинг фаолияти акс эттирилган бадиий фильмни тасвирга олиш тараддудидалар. Унинг ҳақиқий номи энди тилга олинаётгани — ҳарбий қонун талаби! У босиб ўтган йўл, разведка фаолияти бўйича қолдирган ҳужжатлари чекистлар учун катта сабоқ, ҳаёт мактаби бўлиб хизмат қилади. Вақти келиб фаолиятининг бошқа қирралари ҳам кенг ўқувчилар ҳукмига ҳавола қилинажак. Зеро, Баҳром Иброҳимов тарихий шахс, унинг хотираси абадийдир.

Аброр ҒУЛОМОВ,
Ўзбекистон Республикаси Журналистлар уюшмаси аъзоси.

Ғафур Ғулом таваллудининг 90 йиллигига

ҚЎШ БУЛОҚ

ҲОЗИРГИ Навоий хиёбони бўйлаб Хадра майдони томон яқинлашар экансиз, бир пайтлар хиёбоннинг сўл қирғоғида Қўрғонтеги, ўнг қирғоғида эса Гавкуш деган маҳаллалар бўлгани, эҳтимол, хотирангизга келмас.

Даврлар ўтиб, эски маҳаллалар гуваладан ясалган иморатлари ва тор кўчлари билан ўтмиш қаърига киради ва секин-аста халқ хотирасидан ўча бошлайди. Аммо эски Тошкентнинг бу икки маҳалласи узоқ асрлар мобайнида ўзбек халқининг хотирасида қолса ажаб эмас. Зеро, буларнинг бирида мавлоно Ғафур Ғулом, иккинчисида эса мавлоно Ойбек таваллуд топгандир.

ҒАФУР ҒУЛОМ БИЛАН ОЙБЕК, ўз сажияларига кўра, бошқа-бошқа олам эдилар. Улар ўртасидаги фарқни кўриш учун Миртемир домланинг қуйидаги хотирасидан лавҳа келтириш ўринли. Атоқли шоир 1946 йилда, Абайнинг 100 йиллиги муносабати билан Олма-отада бўлиб ўтган тантаналарни эслаб, ёзган эди: «...Бизни тоғ устидаги ажойиб боққа олиб боришди ва ҳар ким алоҳида жой олди. Дўстлар, танишлар жам эди бу тўйда... Гурунгга гурунг уланар эди. Ўшанда ҳамма Ғафур ака ва Сергей Петрович (Бородин — **Н. К.**) айтадиган латифага ўралашиб қолганда, Ойбек ва Мухтор оға хиёбонда сўзлашиб юрарди. Ғафур ака бўлса шўхлик қилиб, Собит (Муқонов — **Н. К.**) бўйнига ёш боладек миниб олар, паҳлавон Собит ғинг демай кўтарар, ҳамма кулар эди. Бир кун тонг отгунча қизғин суҳбат бўлди. Грузин ҳам, озарбайжон ҳам, татар ҳам, рус ҳам топганини ўртага ташларди, бир сўз билан айтсам, бу сархуш кулги кечаси эди. Лекин ҳаммадан кўп, чертиб-чертиб жаранглагани ва тутилмаганидан айтган Ғафур ака бўлди. Шундай латифаларни айтардики, бутун давра қотиб-қотиб кулар, Ғафур ака эса уст-устига айтар, илҳом билан айтар, йўл-йўлакай бир зумда тўқиб айтар эди... Тонг отди-ю чойга ўтирдик. Ҳайрон қолгулик ҳол. Ўша улкан зиёфат уйига ёндош уйдан Ойбек ва Мухтор оға чиқиб келди. Биз тонг отгунча кулдик, улар иккови тонг отгунча суҳбатда...»

Миртемир домланинг бу ажойиб хотираси Ойбек ва Ғафур Ғуломнинг бир-бирига ўхшамаган, аммо иккиси ҳам кўп қавмли улуғ турк халқининг юксак сиймолари бўлганидан далолат беради.

Ғафур Ғулом, ўз табиатига кўра, шавқли-шовқинли давраларни ёқтирувчи, шундай давраларда булбулигўё бўлувчи, Ойбек эса кўпроқ хаёлот ва ижод оламига талпинувчи сиймолар эди. Аммо бу тафовут уларнинг узоқ йиллар давом этган инсоний ва ижодий дўстликларига монелик қилмаган. Аксинча, улар бир-бирларининг қадр-қимматларига етиб, ҳар бир янги ёзган асарларини катта эътибор билан кузатиб, зарур ҳолларда бир-бирларига мадад қўлини узатиб турганлар.

ОЙБЕК 1934 ЙИЛДА Ўзбекистон Ёзувчилар уюшмасида Ғафур Ғулом ижодига бағишлаб ўтказилган кечада қаламкаш дўсти тўғрисида маъруза қилган. Кўплаб танқидий мақола ва лавҳаларида Ғафур Ғулом ижодига бўлган самимий муносабатини изҳор этиб турган. Дўстининг олтмиш йиллиги нишонланган айёмда эса «Шарқ юлдузи» ойномаси орқали унга бундай дил сўзларини йўллаган:

«Дўстим, орқадошим Ғафур! Олтмиш ёш шоирларнинг авжи етуклик ёши. Бу сенинг ижодинг ва талантингнинг инкишофидир, шеърларингнинг булоқдай жўшқин, эҳтиросли давридир. Сенга узоқ умр тилайман ва ижодингда олға босишингни истайман.

Ёшликда бир маҳаллада бирга ўсдик, ижод қилдик, бирга улфатчиликда бўлдик. Ҳаётнинг шодлик ва қайғуларини биргаликда тотидик. Ҳаётимиз зўр, оташин курашларда, шеър тошқинида ўтди ва ўтмоқда...»

Ойбек ушбу табрикномасини тугатар экан, дилидаги гўзал бир истагини баён қилган: «Сенинг ҳақингда кўп гапириш мумкин, — деган у. — Икки оғиз сўз билан мадҳингни айтиб бўлолмайман. Сенга бир достон ёзсам, деган умидим бор. Қудратли, салмоқли, чуқур мазмунли гўзал шеърларингни севаман».

Афсуски, Ойбекнинг бу умиди рўёбга чиқмай қолди. Аммо унда Ғафур Ғулом тўғрисида махсус достон ёзиш нияти пайдо бўлганининг ўзиёқ адабиёт шинавандалари учун хушнуд бир янгилик бўлса керак.

Ўз навбатида Ғафур Ғулом ҳам ҳамшаҳар дўсти тўғрисида кўпгина самимий сўзларни айтган. Чунончи, у қозоқ шоири Қувондиқ Шаңғитбоевнинг хатига жавобан ёзилган «Бу гимнни ҳаммамиз куйлаймиз» деган мақоласида гўё ижодхонаси деворларида расмлари осилиб турган ёзувчилар — устозлари ва дўстларининг қутлуғ номларини тилга олиб, бундай деган: «Мана бу — Мусо Тошмуҳаммад (Ойбек) — 1937 йилда Чимёнда, ўтов олдида «Евгений Онегин»ни ўз таржимасида менга ўқиб бермоқда».

Ойбек «Евгений Онегин»ни 1937 йилда эмас, балки 1936 йилда таржима қилган. Бу вақтда Чимёнда унинг ёнида сураткаш ҳам, ҳатто дўсти Ғафур Ғулом ҳам бўлмаганлар. Аммо қозоқ ё рус ёзувчиси учун Ойбекнинг «Евгений Онегин»ни ўзбек тилига қойилмақом қилиб таржима қилгани муҳимроқ ва эътиборлироқ эди. Шунинг учун ҳам у Ойбекни қозоқ шоири олдида Пушкиннинг машҳур таржимони сифатида улуғламоқчи бўлган.

Ғафур Ғулом Тожикистон ёзувчиларининг 1966 йилда бўлиб ўтган V қурултойида эса ўзбек ҳамкасбларининг янги ижодий ютуқлари тўғрисида сўзлаб, жумладан, бундай деган: «Ўзбек ёзувчиларидан тинмағур Ойбегимиз Октябрнинг 50 йиллигига бағишланган «Улуғ йўл» романини ёзиб бўлди».

Ғафур Ғуломнинг «тинмағур Ойбегимиз» деган сўзларида қаламкаш биродарига нисбатан туйған самимийлиги ҳам, ғурури ҳам, унинг ўта меҳнаткаш ижодкор бўлганига ҳаваси ҳам, эътирофи ҳам — ҳаммаси ўз ифодасини топган.

Ана шу икки тинмағур ёзувчимизни узоқ давр мобайнида фақат инсоний яқинлик ва биродарлик эмас, балки ижодий дўстлик ришталари ҳам бир-бирига боғлаб турган.

Юқорида тилга олинган Ғафур Ғуломнинг адабий кечаси 1937 йилнинг 13 февралида бўлиб ўтган эди. Чамаси, худди шу даврда улар Октябрь тўнтаришининг йигирма йиллигига бағишланган йирик достон устида иш олиб борганлар. Улар ўша кезлари «Хандон лолалар» деган тўплами билан машҳур бўлган Абдулҳамид Мажидий билан биргаликда ўзбек халқининг узоқ асрлар мобайнида босиб ўтган машаққатли йўлини акс эттирувчи «Ўзбекнома» деган достонни ёзмоқчи ва мумтоз Шарқ шоирларининг «Шоҳнома», «Зафарнома» сингари асарларида эришилган бадиий тажрибадан фойдаланмоқчи бўлганлар. Достоннинг муқаддима қисми Ғафур Ғулом, ўзбек халқининг инқилобга қадар ҳаётини акс эттирувчи қисми А. Мажидий томонидан ёзилган. Халқимизнинг Октябрдан кейинги турмушини тасвирловчи қисмни ёзиш эса Ойбекнинг зиммасига тушган. Афсуски, ушбу асарнинг тўла матни, номаълум сабабларга кўра, нашр этилмай қолган. Лекин «Ўзбекнома»нинг қисқартирилган матни «Қизил Ўзбекистон» рўзномасининг 1937 йил 1 март сонида эълон қилинган.

30-йилларда авж олган шеърий хатлар ана шу «Ўзбекнома»ни ёзиш пайтидан тўпланган тажрибанинг хуштаъм меваларидир.

Ойбек билан Ғафур Ғулом имзолари бошқа яна бир неча шеърий хатлар остига ҳам қўйилган. Аммо, менимча, бу хатларда улар фахрий муаллиф сифатида иштирок этганлар.

ОЙБЕКНИНГ йигирма жилдлик «Мукаммал асарлар тўплами»ни нашрга тайёрлаш жараёнида бир ҳужжат эътиборимизни тортган. «Иштирок этувчи шахслар» деб бошланган бу ҳужжат Нодирабегим тўғрисидаги пьеса персонажларининг рўйхатидан иборат бўлиб, унда 30 ёшлардаги Нодира ва 35 ёшлардаги Умархондан ташқари, ўша даврда яшаган яна ўн нафар тарихий шахснинг номи ҳам бор эди. Бу номлардан кейин эса «Шоирлар, канизаклар, навкарлар, жаллодлар, халқ оммаси» деган сўзлар ҳам ёзилган. Бундан бошқа шу асарга тегишли бирорта ҳам маълумот Ойбек архивидан топилмаган. Аммо камина Ғафур Ғуломнинг илмий-танқидий меросини ўрганар эканман, қуйидаги маълумотга кўзим тушиб қолди. У «Қизил Ўзбекистон» рўзномасининг 1944 йил 2 февраль сонида эълон қилинган «Муваффақият ва мажбурият» деган хабарида бундай деган экан: «Фанлар академияси бўйича ишлаб берилиши лозим бўлган илмий ишларимдан ташқари, бу йил шоир Бобораҳим Машраб тўғрисида икки вариант, Ҳамза номли театр учун драма шаклида, уйғур театри учун музикали драма шаклида пьеса ёзиб бермоқчиман. Яна дўстим Ойбек билан биргаликда XIX асрнинг Қўқон хонлиги (асосан Умархон ва Мадалихон замони) ҳаётидан «Қаҳқаҳаи ҳусн» номида бир драма ёзишга киришдик (Ҳамза номли театр учун).

Демак, бояги «иштирок этувчи шахслар» рўйхати Ҳамза номидаги театр учун мўлжалланган асарга оид бўлиб, Ойбек ва Ғафур Ғулом уни, эҳтимол, шартли равишда «Қаҳқаҳаи ҳусн» деб атаганлар. Ҳар икки муаллиф тарихий адабиётни ўрганишга, Надиранинг фожиали қисматига тааллуқли рисолалар билан танишишга киришган. Орадан кўп ўтмай, ўша йилнинг 30 июнида «Қизил Ўзбекистон»да Ғафур Ғуломнинг «Момойи гису набурида» деган машҳур очерки босилган. Муаллиф бу очеркда Нодиранинг амир Насрулло томонидан ваҳшиёна ўлдирилиши ва сўнгги сонияларига қадар шафқатсиз амир устидан қаҳқаҳа отиб кулишини тасвирлаган. Унинг ва Ойбекнинг назарида, Нодирабегим ҳатто мардона ўлими билан ҳам ваҳший амир устидан ғалаба қозонган, уни тарихнинг лаънат тахтасига михлаган.

Муаллифлар бу асарни XX аср Насруллоси — Гитлернинг сўнгги кунлари яқинлашаётган даврда ёзмоқчи ва шу асар билан ҳам фашизм устидан эришилажак ғалабага ўз ҳиссаларини қўшмоқчи бўлганлар. Афсуски, бизга номаълум сабабларга кўра, асар ёзилмай қолган. Агар икки улуғ ёзувчининг истеъдоди булоғидан униб ўсган бу асар дунёга келганида, ўзбек адабиёти ва театри, ўйлаймизки, Нодирабегимнинг фожиаси ва жасорати тўғрисидаги ўлмас бадиий дурдона билан бойиган бўларди.

Афтидан, орадан неча йиллар ўтиб, 1944 йилда туғилган орзунинг ортиқ рўёбга чиқишига ишонмаган Ғафур Ғулом Нодирабегим тўғрисида драма ёзиш ғоясини Туроб Тўлага берган ва у «Қувваи қаҳқаҳа» асарини ёзиб, икки устоз қалбида қолган армоннинг ушалишига шу тарзда ҳисса қўшган.

ҒАФУР ҒУЛОМ ҲАМ, ОЙБЕК ҲАМ бир-бирига ўхшамаган оламлардир. Улар, эҳтимол, ўзаро ҳамкорликда баркамол асарлар ёзишлари мумкин эди. Лекин, масалан, Ойбек «Шум бола»ни ёзишда Ғафур Ғуломга ҳамкорлик қилиши ғайритабиий туюлганидек, «Навоий»дек салобатли-тантанавор романнинг майдонга келишида ҳам Ғафур Ғуломнинг иштирокини тасаввур қилиш маҳол. Умуман, ҳар бир асар муаллифнинг ижодий куч-қуввати, ўзига хос нигоҳи ва ўзига хос услубини мужассамлантиргани билан гўзалдир. Ўзбек адабиётининг бахтига, Ғафур Ғулом ҳам, Ойбек ҳам ўз истеъдодларини маълум даражада, совет тузуми имкон берган даражада намойиш этувчи кўплаб бадиий дурдоналар яратиб қолдирганлар. Ва бу асарлар узоқ даврлар мобайнида халқимизнинг маънавий ва бадиий мулки бўлиб қолади.

Наим КАРИМОВ.

8 МАЙ — ХАЛҚАРО ҚИЗИЛ ХОЧ ВА ҚИЗИЛ ЯРИМОЙ ҲАРАКАТИ КУНИ

МЕҲР-ШАФҚАТ БОР ЭКАН ОДАМИЙЛИК ЎЛМАЙДИ

8 МАЙ — сайёрамизнинг буюк кишиларидан бири, Швецария фуқароси Анри Дюнан туғилган кун. Ўн тўққизинчи асрда шундай инсон яшаб ўтаганлигини, унинг буюклиги нимада эканлигини Ўзбекистонда кўпчилик биладими!

Афсуски, бу ўринли саволга «ҳа» дея жавоб бериш хатолик бўлади. Чунки, Қизил хоч ва Қизил яримой ҳаракатига асос солган бу зотни кўпчилигимиз билмаймиз. Ҳолбуки, Анри Дюнан умри бўйи жаҳоннинг афкор оммасига меҳр-шафқат, хайру-саховат улашган инсондир.

Айнан Дюнаннинг ташаббуси билан ўтган асрнинг ўрталарида тарихда биринчи марта инсоннинг яшаш ва саломатлигини тиклаш ҳуқуқини ҳимоя қилувчи жамоатчилик ташкилоти тузилди. Давлатдан ҳоли бўлган бу ташкилотнинг илк мақсади ер шарининг турли буржларида давом этиб турган уруш майдонларида яраланган ва касалга чалинганларнинг дардини енгиллатиш бўлган. Ўшандан буён ўтган давр мобайнида бу хайрли ташкилот ўз вазифалари кўламини беқиёс кенгайтирди. Бугунги кунда у ярадор аскарларга меҳр-шафқат кўрсатишдан ташқари, ҳар қандай кўринишдаги жабр-зулм ва зўравонликка қарши курашмоқда, табиий офат, оммавий юқумли касаллик, экологик фожеа ва ижтимоий қийинчиликларга дучор бўлганларга ёрдам қўлини чўзмоқда, бутун дунёда тинчлик ва тараққиёт тарафдори бўлиб чиқмоқда.

Бугунги кунда ҳамма қитъаларга амалий ёрдами тегаётган Қизил хоч ва Қизил яримой жамиятларининг 155 та мамлакатда 220 миллион фаол аъзоси бор. У иккита нуфузли халқаро ташкилот — Қизил хоч халқаро қўмитаси ва Қизил хоч ва Қизил яримой жамиятлари Халқаро федерацияси томонидан бошқарилади.

Биз учун шуниси қувончлики, кейинги икки йилда бу ташкилотлар Ўрта Осиё минтақаси ва Қозоғистонда ўзининг доимий ваколатхоналарини очди. Жумладан, Қизил хоч халқаро қўмитасининг Тошкентдаги доимий ваколатхонаси шу йилнинг январидан иш бошлади. Ўрта Осиё минтақасида бундай нуфузли ташкилотлар ваколатхоналарининг пайдо бўлиши бежиз эмас, албатта. Узоқ йиллардан бери қўшни Афғонистонда давом этиб келаётган ва қардош Тожикистонда юз берган қонли фожеалар шундай зарур қадамни тақозо этди.

Қолаверса, собиқ СССР тугаганидан сўнг Ўзбекистон ҳам бирмунча иқтисодий қийинчиликларга дуч келди. Шуни ҳисобга олган халқаро хайрли ташкилотлар ёш суверен давлатимизга ёрдам беришга азми қарор қилди. Олмония, Япония, АҚШ, Швейцария, Голландия ва Ҳиндистон Қизил хоч ҳамда Туркия Қизил яримой миллий жамиятларидан Ўзбекистонга ўнлаб тонна озиқ-овқат, дори-дармон ва тиббий асбоб-ускуналар келди.

Қизил хоч ва Қизил яримой жамиятлари Халқаро федерациясининг яна бир янги қарорига мувофиқ Ўзбекистонга ўн миллион америка долларига тенг миқдорда дори-дармон ва болалар озиқ-овқатлари келтирилади. Япония Қизил хоч жамияти ажратган бу маҳсулотлар болалар шифохоналари, тўғруқхоналари ва бошқа умумий даволаш муассасаларига тарқатилади. Болаларга аталган 605 тонна юқори сифатли озиқ-овқатлар эса сутли овқатлар ошхоналари ва пунктлари орқали уч ойликкача бўлган чақалоқларга тақсимланади. Бундан кутилган мақсад бир ёшгача бўлган болалар ўртасида ўлимни камайтиришдир.

Ўзбекистон Қизил яримой жамиятининг Қизил хоч ва Қизил яримой жамиятлари Халқаро федерациясига мустақил миллий аъзоси сифатида кирганидан сўнг унинг жумҳурият аҳолисига тиббий-ижтимоий ёрдами кўлами анча кенгайди. Ҳозир бу жамият ишлаб чиққан учта махсус дастур асосида 14 мингга яқин уруш ва меҳнат ногиронлари, ёлғиз кексалар ҳамда беш мингдан зиёд кўпболали оилалар ижтимоий ҳимояга олинган.

Халқаро Қизил хоч ва Қизил яримой ҳаракати бу йил «Ҳамма — қадр-қимматга эга бўлишга ҳақли!» шиори остида ўтмоқда. Бу шиорнинг мазмун-моҳияти бутун жамоатчиликнинг диққат-эътиборини ёрдамга муҳтож бўлган қочоқлар, табиий офатлардан азият чекканлар, СПИДга чалинганлар, ногиронлар тақдирига қаратишдир.

Ўзбекистон Қизил яримой жамияти халқаро Қизил хоч ва Қизил яримой ҳаракати кунига бағишлаб муҳтож кишиларга моддий ёрдам кўрсатишни режалаштирган. Халқлар дўстлиги саройида катта хайрия концерти бўлиб ўтади. Халқаро федерация ҳам байрамга атаб кенг кўламда инсонпарварлик тадбирларини белгилаган.

Қизил хоч ва Қизил яримой ҳаракати бугунги кунга келиб ҳар томонлама ривожланди. У ўз куч ва имкониятларини амалда ҳис қила бошлади. Чунки, бу жамиятга уюшганлар эзгуликка чинакам бел боғлаган кишилардир. Демак, дунёда меҳр-шафқат бор экан, одамийлик ўлмайди.

А. ЙЎЛДОШЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Спорт

ШОҲМОТ

РЕСПУБЛИКАМИЗ мустақил бўлиши билан бошқа соҳалар каби спорт ҳам янгича ўзанга тушиб, янгича одим ташлай бошлади. Бу йил футбол жамоаларимиз ўзларининг иккинчи биринчилигида қатнашаётган бўлса, спортнинг баъзи бир турлари бўйича республиканинг илк чемпионатлари ўтказиляпти. Олдинни кўра билувчи шоҳмотчиларимиз эса бу борада анча илгарида. Улар бу йил Ўзбекистоннинг 58-чемпионатида иштирок этяптилар. Пойтахтимизда ўтказилаётган бу мусобақа шу кунларда айни авжига чиққан пайт.

Чемпионатда XII тур учрашувлари якунланди. Турнир пешқадами чирчиқлик Сайдали Йўлдошев спорт усталигига номзод шоҳмотчи Дилмурод Раҳимов билан ўйнаб, очкони ўзаро баҳам кўришди.

Биринчиликнинг энг ёш иштирокчиси, болалар ўртасида жаҳон чемпионати совриндори Рустам Қосимжонов халқаро миқёсдаги спорт устаси Михаил Салтаевга қарши қора доналарда ўйнаб муваффақият қозонди. Биз бу 14 ёшли шоҳмотчимизга омад тилаймиз.

Қолган партиялар қуйидагича тугади.

Гриншпун — Нодирхонов — 0,5:0,5;

Блодштейн — Белкин — 0,5:0,5;

Жумаев — Кагиров — 1:0;

Галахов — Зиёвуддинов — 0:1;

Воҳидов — Қаюмов — 1:0;

Паронян — Барсов — 0,5:0,5.

Ҳозирча спорт устаси С. Йўлдошев ўн икки имкониятдан 10 очко тўплаб якка пешқадамлик қиляпти. Бир йўла тўрт шоҳмотчи — халқаро миқёсдаги спорт устаси Р. Зиёвуддинов (Тошкент), спорт усталари Т. Воҳидов (Самарқанд), Д. Қаюмов (Тошкент), Э. Гриншпун (Тошкент) 7,5 очкога эга.

Биринчиликда уч нафар халқаро миқёсдаги спорт устаси, 6 нафар спорт устаси ва 7 нафар спорт усталигига номзод шоҳмотчи иштирок этяпти. Мусобақа 10 май куни якунланади. Биринчи ва олтинчи ўринларни эгаллаган шоҳмотчиларга шу кун тартиб бўйича 25 минг, 15 минг, 10 минг, 8 минг, 7 минг, 5 минг сўм мукофот топширилади.

Халқаро гроссмейстеримиз Александр Ненашев Оқмалада Ҳаким Омаров хотирасига бағишланган халқаро мусобақада қатнашди. Унда Александрдан бошқа яна уч нафар халқаро гроссмейстер иштирок этди. Жами 13 нафар шоҳмотчи ўзаро дона сурган бу мусобақада ҳамюртимиз 12 имкониятдан 9,5 очко тўплаб қозоғистонлик Асанов билан биринчи, иккинчи ўринларни баҳам кўришди.

Яна бир вакилимиз спорт устаси Аркадий Блодштейн (Ўзбекистон биринчилигида қатнашаётган Борис Блодштейннинг укаси) Вильнюсда бўлган халқаро мусобақада муваффақиятли иштирок этди. 11 нафар шоҳмотчи (шу жумладан уч нафари халқаро миқёсдаги спорт устаси) дона сурган бу мусобақада Аркадий ўн имкониятдан 6,5 очко тўплаб, фахрли учинчи ўринни эгаллади. Унга халқаро миқёсдаги спорт устаси талабини бажариши учун бор-йўғи ярим очко етмай қолди. Эслатиб ўтамиз, ўтган йилги Ўзбекистон чемпионатида Аркадий С. Йўлдошевдан сўнг иккинчи ўринни эгаллаган эди.

Р. ЖУМАЕВ.

ҚАДРИЯТЛАР

ДЎППИМИЗНИНГ ЎЗИ БИР КАШФИЁТ

Дунёда беҳисоб миллат ва элатлар яшайди. Улар тили, дили, урф-одатидан бошлаб кийинишу ейиш-ичишигача бир-биридан тубдан ёки қисман фарқ қилади. Бугун қадриятлар тарозиси палласига қўйилаётган, миллатимиз тараққиётнинг янги уфқларини нишонга олган пайтда туз ичиб улғайган, маънавиятида камолга етган эл-улусимнинг ўзлиги, ўз қиёфаси ҳақида мулоҳаза юритиш истаги туғилди.

Ўзбекнинг тарихи ҳақида, ўтмиши тўғрисида чексиз фахр-ифтихор билан сўз юритиш мумкин. Бугун бу мавзу, не бахтки, ҳаммабоп бўлиб қолди ва бундан фақат қувониш керак. Мулоҳазамиз йўриғи эса бу гал турмушимизга бутунлай сингиб кетган, кўп-да эътибор бермайдиган, аслида халқнинг заковатини, истеъдодини ўзида мужассамлаштирган жузъий мўъжизалар ҳақида.

Дунё саҳнасида миллатимиз вакилларини кўпроқ **чуст дўппида, атлас либосда** тасаввур қилишади. Агар чуқурроқ ўйлаб қарасак, чуст дўппининг ўзи мукаммал бир кашфиёт, теран бир ижод. Унда чеварлик, заковат, уддабуронлик ва бошқа бизнинг тасаввур уфқимизга сиғмайдиган ҳислатлар мужассамлашган. Тўрт қирралиги, букланиб, ихчам ҳолга келиши, нақшларидаги ўзига хослик, гулларининг сони ва бошқа сеҳру жодулар асрлар қатидаги қандай синоатларни ўзида мужассамлаштирди экан?! Балки кафтда жойлашадиган ва ҳар бир ўзбек ифтихор билан бошига тутиб юрадиган шу мукаммал асарда минг йилларнинг юки, мазмуни мужассам бўлгандир. Ёки гўзал қизларимиз ҳуснига хол бўлиб ярашадиган атласу, йигитларимиз ўктамлигини кўз-кўз қиладиган **бекасам** матоларини айтмайсизми? Уларнинг йўрмасида, тепкисида, оҳорида, рангларининг уйғунлигида, инжа безакларида тунларни тонгларга улаб куйланган қўшиқларнинг ҳаётсеварлиги, интизор дилларнинг муштоқлиги, юртни тинч, фаровон кўрмоқни истаган оналарнинг орзу-армонлари акс этгандир.

Қатрада қуёш тажассум топганидек, тарихимизни зеҳндан ўтказиш баробарида ҳар бир кичик унсурдан катта маъно топиш мумкин. Не бахтки, авлодларимиз турмуш тарзига сингган ва бугун бизгача етиб келган анъана ва одатлар қатига фақат эзгулик, яхшилик уруғи қадалган. Ҳар бир маърақада, машваратда элнинг бағри бутунлиги, бир оғизлиги мақсад қилиб қўйилган. **«Маҳалла — ватаннинг остонаси»** деганларидек, бу ердаги жамоат бўлиб бажариладиган барча юмушларда ўзаро ҳамкорлик, ҳамжиҳатлик ишларни тартибга солган. Тўйлардаги маҳалладошларнинг жамул-жам бўлиб, барча юмушларни қўлма-қўл бажаришига дунёдаги барча халқлар ҳавас қилса арзийди. Ёки бизнинг гўзал одатларимиздан бири — **ҳашарда** ҳам миллатимизнинг руҳи, кайфияти акс этган. Элдошларининг иссиқ-совуғида елкадош бўлиб юрган ёлғиз йигит ҳам катта ҳиммат билан ҳовли қуришни бошлайди. Одат бўлган таомилга кўра, қурилишнинг барча оғир юмушларини жамоат елкама-елка ҳашар йўли билан бажаради. Албатта, бундай пайтда тандирда пишган **иссиқ нон** ва **чўққи палов** дастурхонга тортилади, самарали меҳнатдан кейинги самимий суҳбатда меҳр-оқибат яна бир марта намоён бўлганга ўхшайди. Биз йўл-йўлакай қайд этган тандирда пишган сўлқилдоқ нонлар, кулинария санъатида энг мураккаб (бир вақтнинг ўзида энг тотли) овқат ҳисобланган палов, ҳам ўзбекнинг ўзлигини кўрсатувчи неъматлардир. Бизда маҳалладан кимдир саёҳатга чиқса, ҳовлисининг калитини қўшнисига ташлаб кетади. Қўшни ҳам ўз навбатида бу ёқнинг аҳволидан хабардор бўлиб туради. Шу одатимиз ер куррасининг нариги чети — Канадада мислсиз қизиқиш уйғотибди. Улар бизга тақлид қилиб тандир ўрнатишибди, қўшнилар ҳовлиларининг калитини бир-бирига ишонадиган бўлибди...

Албатта, турмуш тарзимизнинг энг оддий қирралари бугунги кунда миллий ғурур, ўзликни англаш шароитида яна бир марта танишқ ҳисларни қўзғаш учун эслатилди. Негаки, истиқлол аталган буюк неъмат қатида, унинг эртанги тақдирида миллатимизнинг бутун борлиғи синовдан ўтади. Бизнинг қатъиятимиз, мардлигимиз асрлар давомида тўпланган ўзбеклигимиз ҳимояси учун зарур.

Ҳаким САТТОРИЙ.

НОМАЛАР, ҲАНГОМАЛАР

ТЕРМОС ИЧИДАГИ БУРГУТ

Яқинда Тошкент халқаро аэропортидан Шаржи (Бирлашган Араб Амирликлари)-га сайёҳ сифатида отланган фуқаро К. Абдураҳмоновнинг шахсий юкларини текширувдан ўтказаётган шаҳар божхона ходимлари қизиқ воқеанинг гувоҳи бўлдилар. Мазкур шахс бургут боласини... пневмотермос ичига солиб олиб ўтаётгани аниқланди.

Маълумки, бургут Ўзбекистоннинг «Қизил китоб»ига киритилган бўлиб, у ноёб қуш сифатида эътироф этилади. Ҳайвонот дунёсида ўзининг мағрурлиги, жасурлиги ва эпчиллиги билан ном қозонган бу қуш халқ орасида, бадиий асарларда мардлик тимсоли сифатида талқин этилади. «Нотавон кўнгилга кўтир жомашов» деганларидек, уни чет элга олиб бориб сотишни мўлжаллаган кимсанинг мўлжали амалга ошмади.

П. ЖОЗИЛОВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

Ўзбекистон Республикаси Президенти ҳузуридаги Давлат назорати қўмитаси Тошкент шаҳар Ҳамза ноҳияси давлат назоратчиси И. Мирраҳимовга волидаи муҳтарамаси

Саломат МИРРАҲИМОВАнинг

вафот этгани муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

Ўзбекистон Касаба уюшмалари федерацияси кенгаши собиқ Ўзсовпроф раиси, меҳнат фахрийси, республика миқёсидаги пенсионер Ж. Қ. Хўжаевга умр йўлдоши

Мария Васильевна ХЎЖАЕВА-

нинг вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

Ўзбекистон Республикаси Табиатни муҳофаза қилиш давлат қўмитаси жамоаси давлат экологик экспертизаси бош мутахассиси К. Раҳматовга онаси

Потимахон МИРФАЙЗИ ОХУН

қизининг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилади.

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

• ТЕЛЕФОНЛАР:
маълумот учун 33-07-48;
эълонлар бўлими 32-09-25.
Индекс: 64608.

خلق سوزی

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар маҳкамаси.

Бош муҳаррир: Анвар ЖУРАБОЕВ

ТАҲРИР ҲАЙЪАТИ:
Абдунаби БОЙҚУЗИЕВ, Эсергап БОЛИЕВ (масъул котиб, «Халқ сўзи»), Эркин ВОҲИДОВ, Миракмал МИРАЛИМОВ, Салоҳиддин МУҲИДДИНОВ, Лев ПАК (бош муҳаррир ўринбосари, «Народное слово»), Людмила ПОРФИРЬЕВА, Қулаҳмад РИЗАЕВ, Александр ТЮРИКОВ (масъул котиб, «Народное слово»), Шавкат ЯҲЁЕВ, Пиримқул ҚОДИРОВ, Муҳамаджон ҚОРАБОЕВ, Саидаҳрор ҒУЛОМОВ.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри, Ленинград кўчаси, 19-уй.

• Таҳририятга ҳажми 7 қоғоздан ошган материаллар қабул қилинмайди. Фойдаланилмаган мақолаларга ёзма жавоб қайтарилмайди.

Рўйхатдан ўтиш тартиб № 0001. Буюртма Г—237. 105466 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2. Босишга топшириш вақти — 21.00. Босишга топширилди 01.00.

Ўзбекистон Республикаси Президенти Маҳкамасининг Ишлар бошқармаси ҳузуридаги «Шарқ» нашриёт-матбаа концерни. Корхона манзили: «Буюк Турон» кўчаси, 41-уй.

1 2 3 4 5 6